

T
T I J J D

H
H O O O P

L
L E V E V E N N

TIJD HOOP & LEVEN

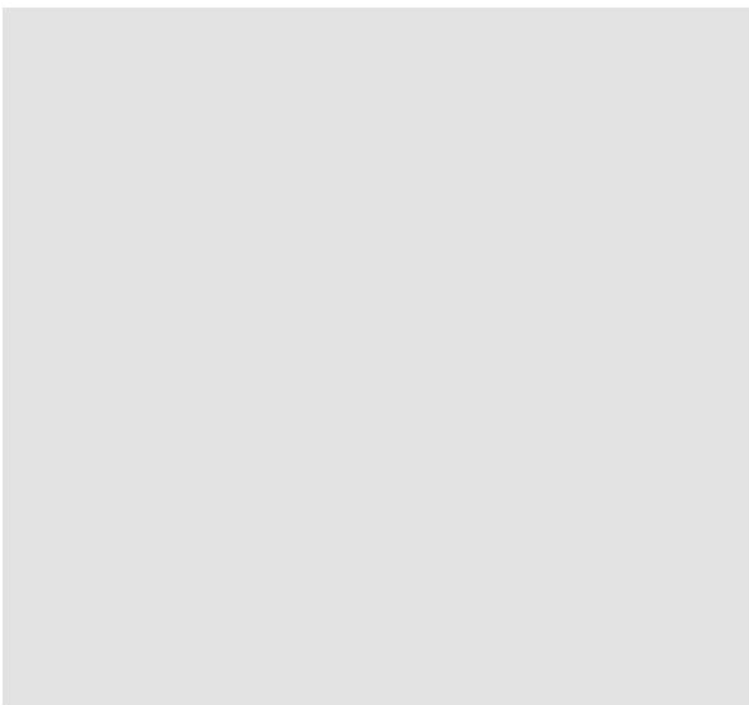
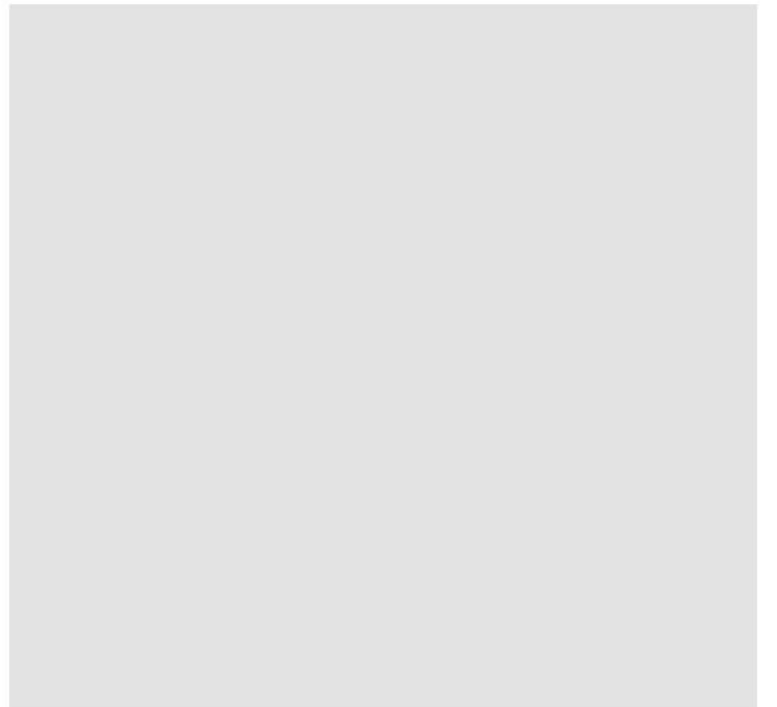
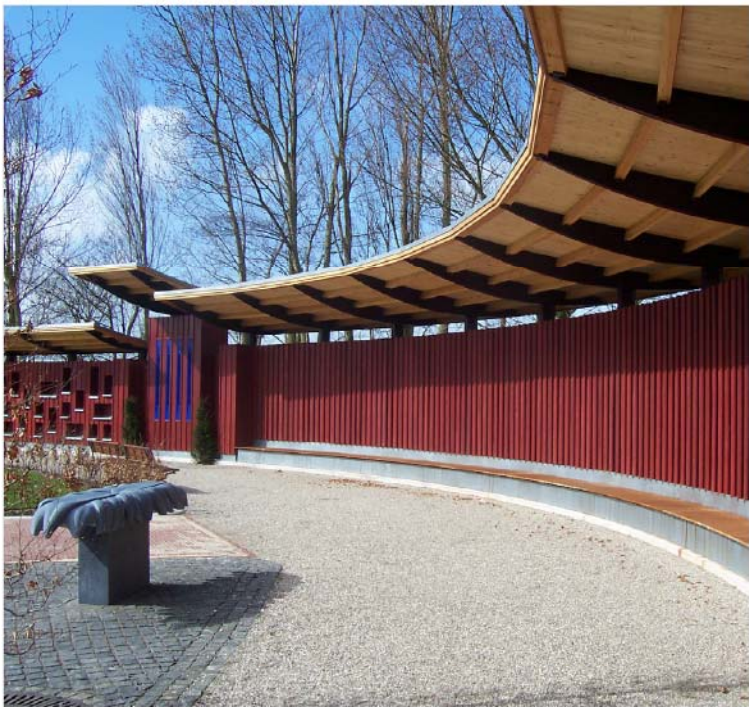

Inhoudsopgave

1 Inleiding	5
2 Visie	7
2.1 Tijd	9
2.2 Hoop	11
2.3 Leven	13
3 Ontwerpstrategie	15
4 Masterplan	17
4.1 Hersel domein	19
4.2 Nieuwe rand	21
4.3 Routes	23
4.4 Velden en sferen	25
4.5 Beheer en onderhoud	27
5 Columbarium en urnenvelden	29
5.1 Impulse	29
5.2 Columbarium	31
5.3 Urnenvelden	35
5.4 Kostenraming	39
6 Werkvoorstel	43
6.1 Fase 1	44
6.2 Fase 2	45
6.3 Fase 3	46
6.4 Fase 4	46
6.5 Planning	47

Afbeeldingen : Luchtfoto

Tijd Hoop & Leven

1. Inleiding

Het Schoonselhof is een bijzondere plek. Bij ons eerste bezoek waren we verrast door de schoonheid die verborgen ging achter de kale ingang met aula's en crematoria. De statige lanen, de veelheid aan grafperken en indrukken, het bos, en na enig zoeken, het kasteel. Pas bij het tweede bezoek vonden we de beek. Er is een grote rijkdom aan kwaliteiten, ze zijn alleen verborgen.

De kwaliteit van een begraafplaats rondom een domein spreekt tot de verbeelding. Zo'n kwaliteit vraagt erom om benut te worden, maar creëert ook een opgave. Het zoeken naar een nieuwe, publieke betekenis roept spanning op met de huidige funeraire functie; dat vraagt om een visie en een masterplan. Als bureau zijn we er trots op dat we gevraagd zijn offerte uit te brengen voor het opstellen van het masterplan en het uitwerken van een columbarium annex urnenveld.

Al schetsend en discussiërend kwamen we tot de constatering dat we het Schoonselhof het best te omschrijven vonden aan de hand van de termen tijd, hoop en leven. Poëtische termen die ons inspireerden bij het uitdenken van de voorstellen. We hopen dat dit boekwerk u ook inspireert en enthousiast maakt. Wij hebben nu al veel plezier aan de opgave beleefd en we zien er naar uit, verder met u samen te gaan werken.

Leeswijzer

Dit boekwerk bevat de elementen die worden genoemd in het bestek voor de tweede fase, hoofdstuk 7.1, onder kopje 3: het dossier. We hebben onze benadering en onze voorstellen aan de hand van de volgende opbouw beschreven:

In hoofdstuk 1: Visie op de opgave analyseren we de vraag en de plek (de begraafplaats in haar directe omgeving). Dit is de basis voor het formuleren van onze ontwerpuitgangspunten.

In hoofdstuk 2: Ontwerpstrategie laat we in het kort zien met welke basale ingrepen wij denken een nieuw toekomstperspectief voor het Schoonselhof te kunnen maken. Daarop volgend, in Hoofdstuk 3: Masterplan beschrijven we ons voorstel voor het masterplan op hoofdlijnen. We beschrijven de benodigde ontwerp ingrepen, en formuleren opgaven die we in het vervolg zullen uitwerken.

In hoofdstuk 4: columbarium en urnen- annex strooiveld laten we ons schetsontwerp voor dit onderdeel zien. Onderdeel van dit hoofdstuk zijn de realisatiekosten.

Volgend op het planinhoudelijke deel volgt hoofdstuk 5: werkvoorstel. Het dossier sluit af met hoofdstuk 6; planning.

Afbeeldingen : Sfeerbeelden

Tijd Hoop & Leven

2. Visie

Ontwerpen aan het Schoonselhof is een prestigieuze opgave. De unieke ruimtelijke opbouw en grote omvang bieden de mogelijkheid het Schoonselhof op Europees niveau uniek te laten zijn.

In de projectdefinitie beschrijft de stad ambitieuze doelstellingen:

- het Schoonselhof als begraafplaats en funeraire publiekstrekker internationaal op de kaart te zetten als één van de historische Europese parkbegravingen
- aansluiting zoeken bij het landschappelijk, ecologisch en historisch karakter van het domein als beschermd monument
- overeenstemming brengen met de strategische visie die als doel heeft de begraafplaats als een plaats van hoop te positioneren door
 - een keuze van uiteenlopende bezorgingsmogelijkheden aan te bieden waarbij rouwverwerking centraal staat;
 - grijze naar groene begraafplaatsen om te vormen;
 - dode steen naar levend erfgoed om te vormen.

Tijd, hoop en leven

In onze visie laat het Schoonselhof zich omschrijven aan de hand van drie termen:

HOOP. Begraafplaatsen zijn plekken waar rouwenden naar toe gaan om te rouwen om hun overledene, en in plaats van verdriet hoop te vinden.

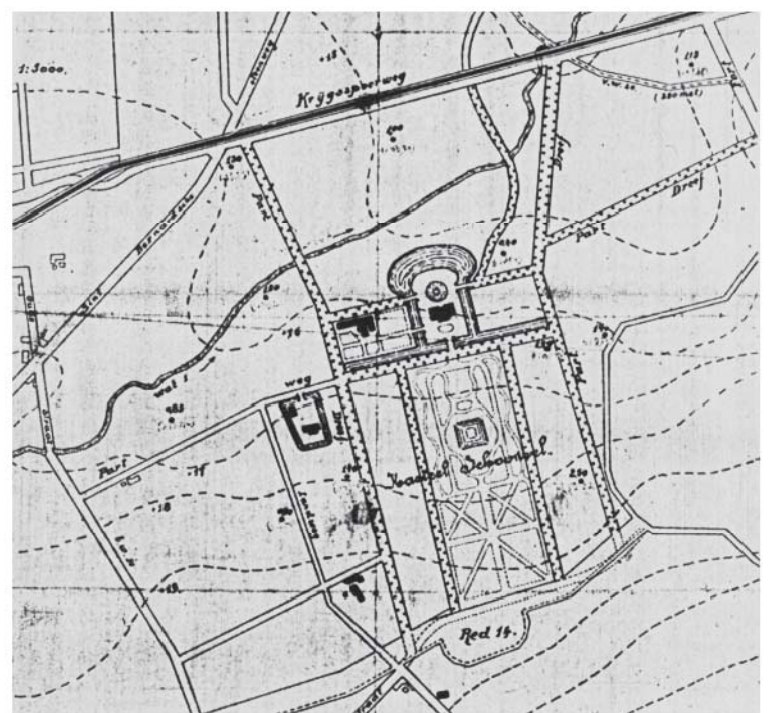
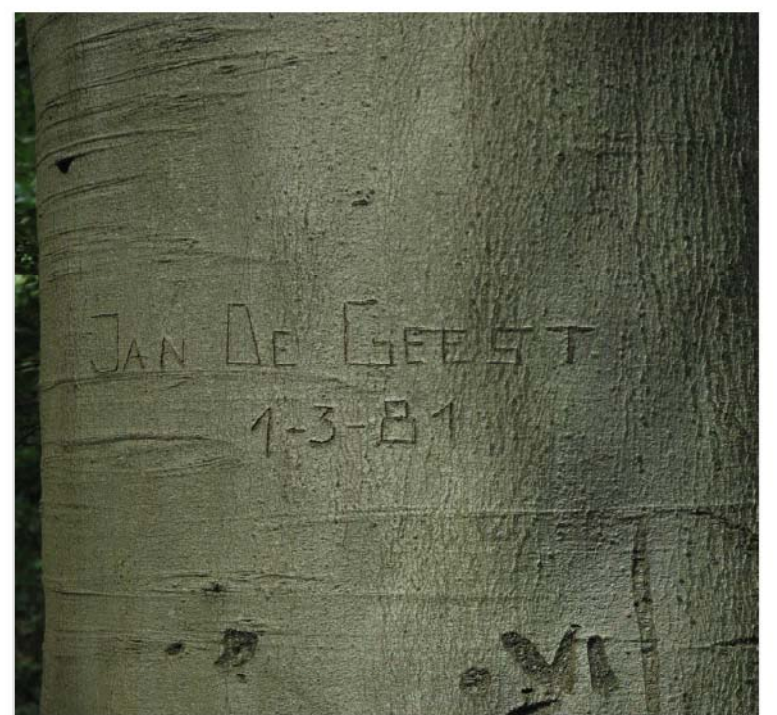
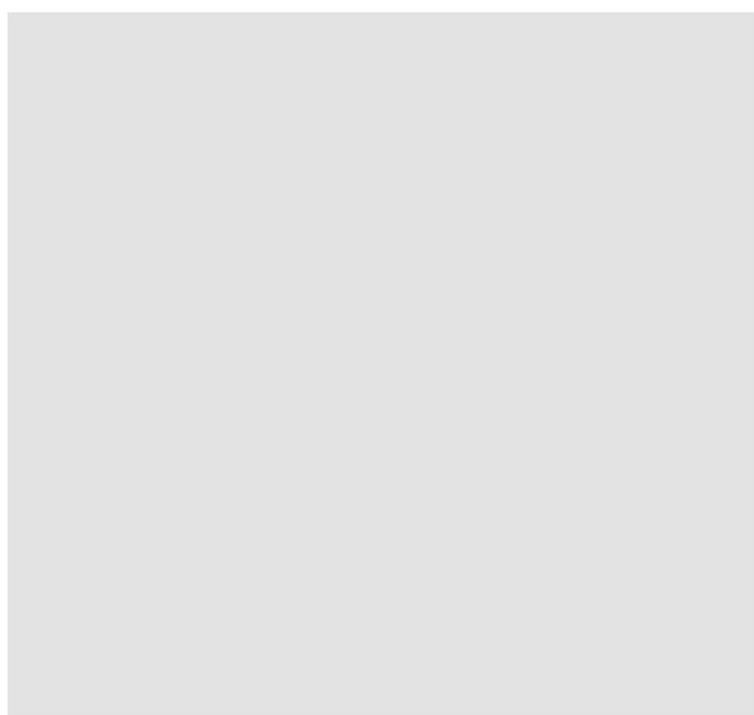
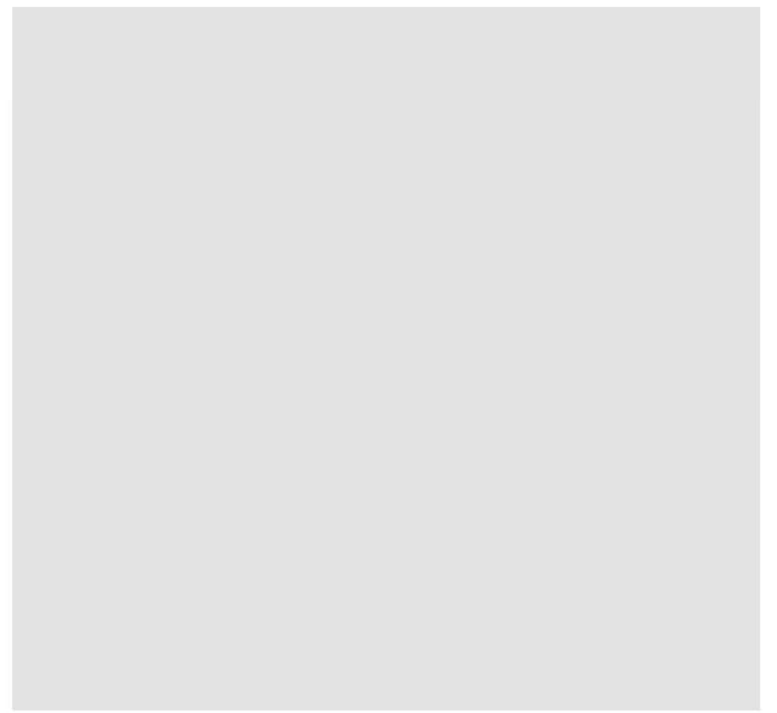
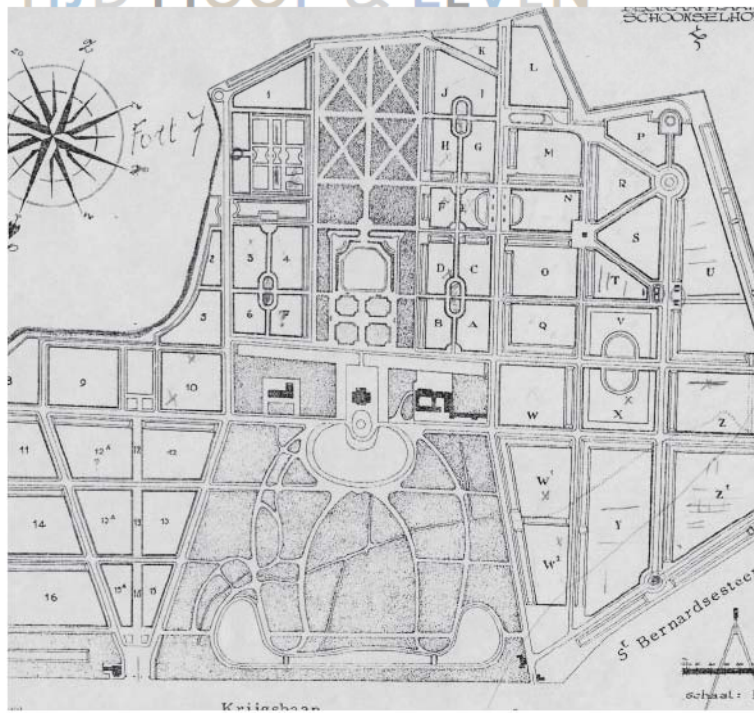
TIJD. Op begraafplaatsen ontmoeten het vergankelijke en eeuwige elkaar, het alledaagse en het hiernamaals. Daartegenover: het Schoonselhof als combinatie van begraafplaats en landgoed is een plek van tijd, van geschiedenis. De verschillende tijdslagen zijn terug te herkennen in de Hollebeek, het domein met het kasteel en de begraafplaats.

LEVEN. De stad heeft de ambitie een nieuwe toekomst te creëren voor het Schoonselhof. Het Schoonselhof moet op de kaart komen en een publieke betekenis krijgen. Op niveau van de begraafplaats, op het niveau van de stad, tot op Europees niveau. Het Schoonselhof moet van een gemiddelde begraafplaats een funeraire trekpleister worden. Om dit voor elkaar te krijgen moet er leven in het Schoonselhof geblazen worden.

De huidige kwaliteiten van het Schoonselhof vormen in onze benadering de basis. In onze voorstellen zoeken we naar logische relaties en slimme combinaties van functies, waardoor nieuwe perspectieven op de toekomst ontstaan. Onze ontwerpen materialiseren we met duurzame materialen, die we selecteren op spaarzaam gebruik van grondstoffen en energie, en die een mooie veroudering in zich hebben. Alleen op die manier kan het Schoonselhof worden versterkt als plek van tijd, hoop en leven.

Afbeeldingen : Sfeerbeeld

TIJD HOOP & LEVEN

2.1 Tijd

Geschiedenis

Het Schoonselhof is een bijzondere begraafplaats op Europese schaal. Indrukwekkender nog dan de enorme omvang is dat op en om de begraafplaats de geschiedenis van de stad en het Schoonselhof sterk aanwezig zijn. Op de begraafplaats vormen de oude Hollebeek, het domein, de monumentale grafvelden en de actieve begraafplaats ieder eigen tijdslagen. Rondom de begraafplaats is de ontwikkeling van de stad goed te zien: de Schelde op korte afstand, de gordel van forten, met Fort 7 grenzend aan de begraafplaats en de jongste stedelijke ontwikkeling in de wijken grenzend aan de begraafplaats.

De verschillende tijdslagen vormen geen evenwichtige samenhang. Op het ontwerp van Janlet en Schmitz uit 1911 is te zien dat de begraafplaats en het domein in samenhang met elkaar zijn ontworpen. Het kasteel vormt het zwaartepunt. Momenteel ligt het zwaartepunt bij de entree aan de noordoostzijde, bij het rouwcentrum en de crematoria. Het kasteel ligt verscholen op de begraafplaats. In het domeinbos is de beek niet terug te vinden. Het Schoonselhof is een plek van de huidige tijd, zonder aandacht voor zijn omgeving.

Vergankelijkheid en eeuwigheid

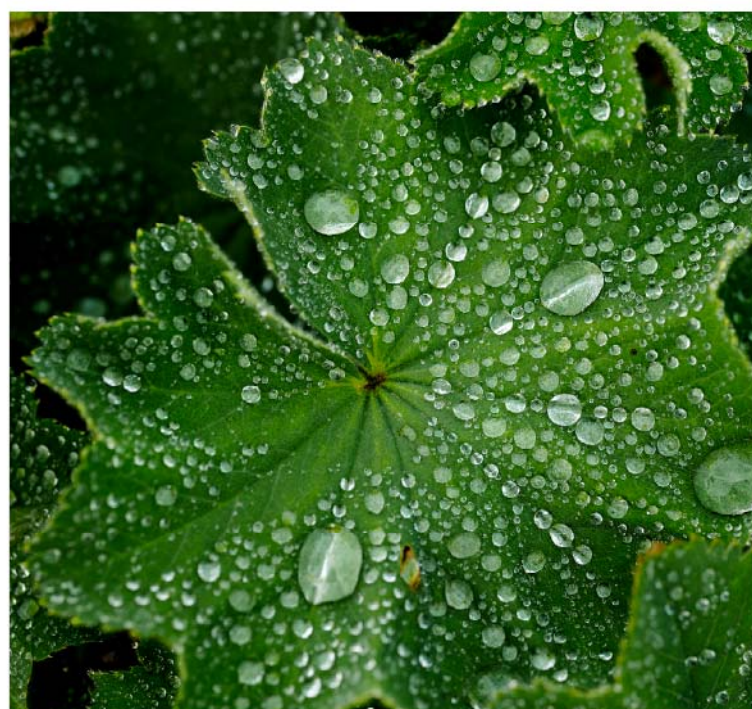
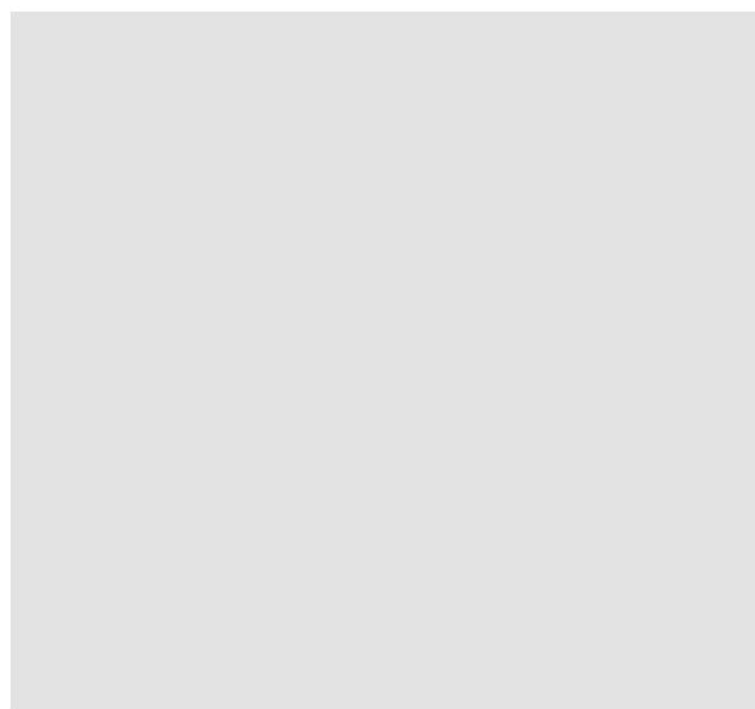
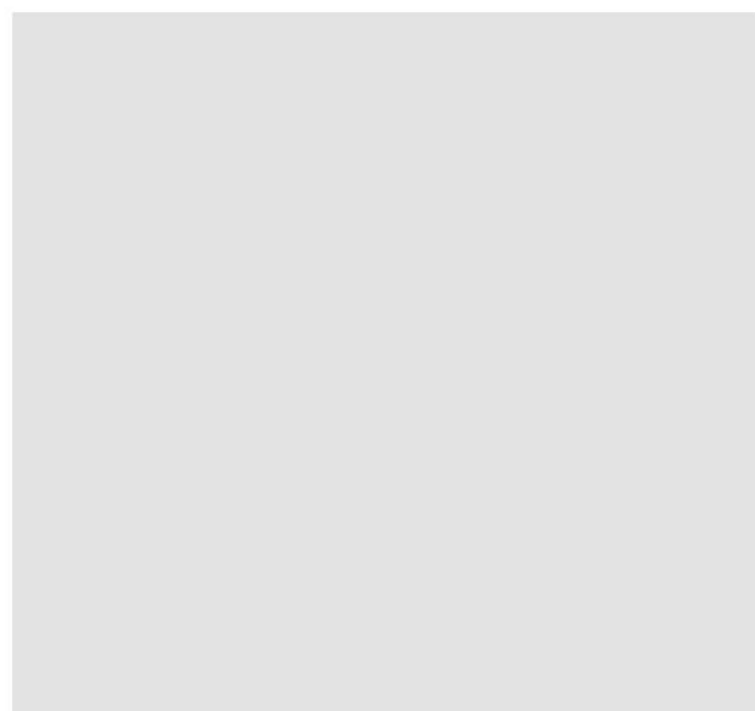
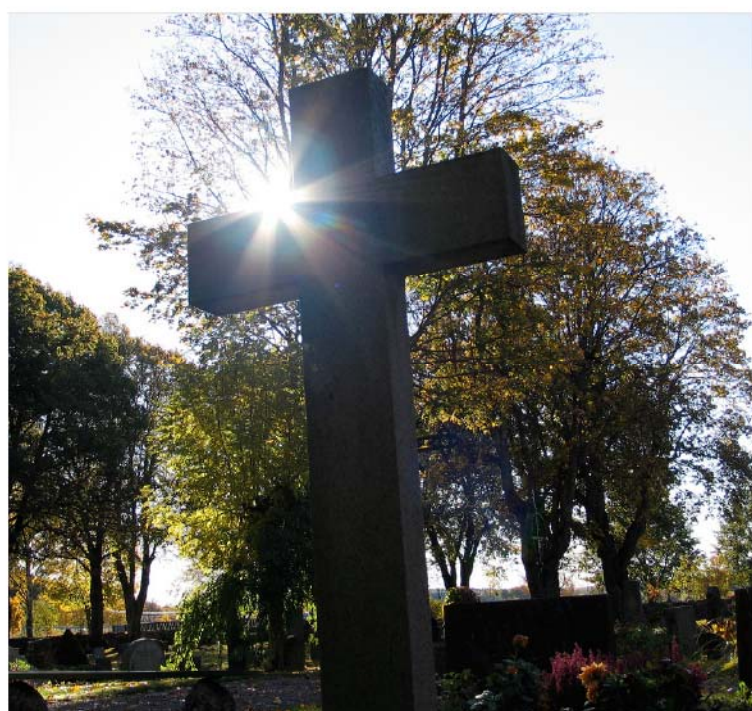
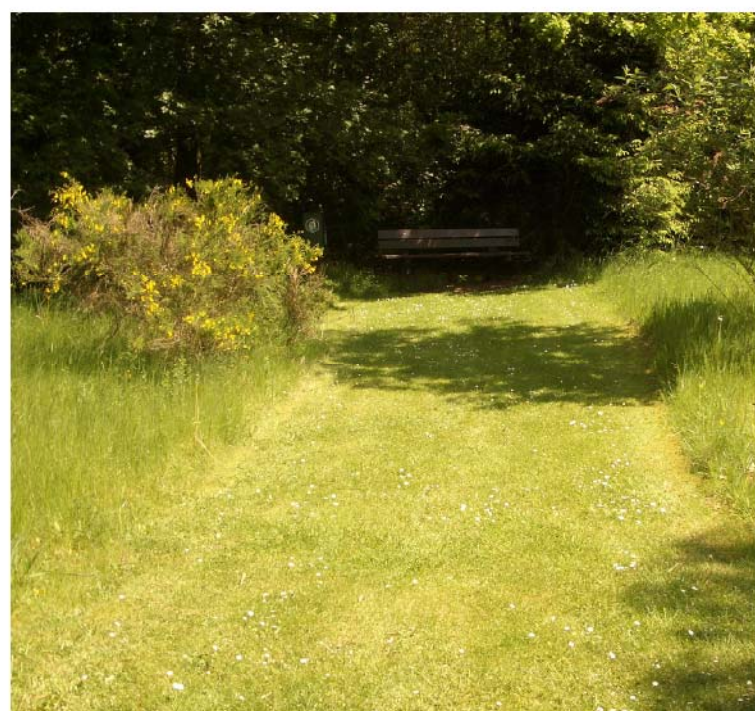
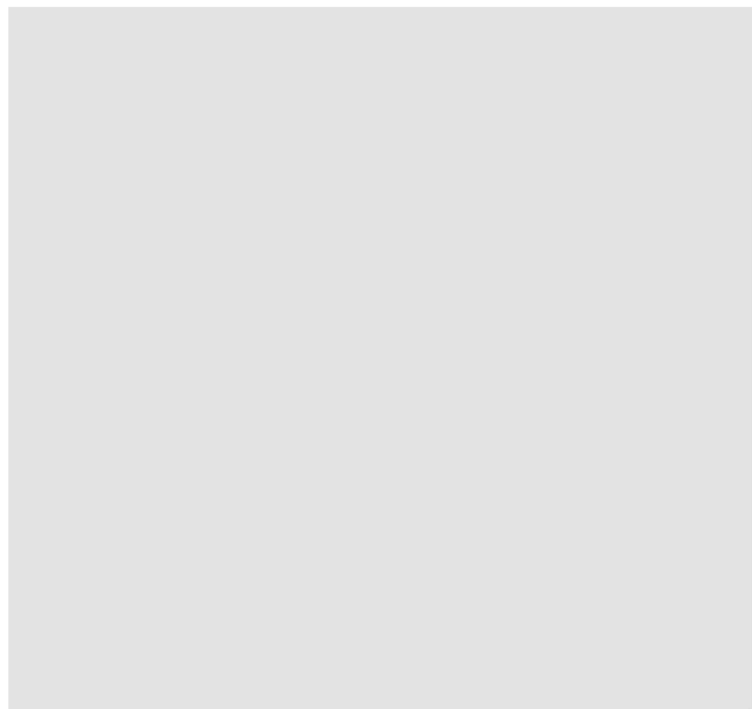
Op een begraafplaats komt de vergankelijkheid van het bestaan samen met de eeuwigheid van het hiernamaals. Bezoekers komen vanuit hun dagelijkse leefomgeving naar de begraafplaats om hun vergankelijkheid te spiegelen aan de eeuwigheid van het hiernamaals. De overgang van dagelijkse beslommering naar het spiegelen met het eeuwige is groot.

Tussen het alledaagse en het eeuwige zit het aspect van vertraging. De vertraging zit in de beweging, bijvoorbeeld in de aankomst. De huidige entree is efficiënt en overzichtelijk: vanaf de doorgaande weg liggen het rouwcentrum en de columbaria kaal en direct in het zicht. Er is geen moment van vertraging, waarbij de bezoeker een moment wordt gegund om afstand te nemen van zijn dagelijkse beslommeringen en zich te richten op het eeuwige.

De vertraging zit ook in de inrichtingsmaatregelen en het materiaalgebruik. Bomen groeien langzaam en verouderen langzaam. De vergankelijkheid en de snelheid van het menselijk bestaan is aan de boom niet te zien. Een boom refereert daarmee aan een grote tijdsspanne. Evenzo verouderen natuurlijke materialen traag en schoon, waardoor de vergankelijkheid wordt verzacht.

Op de begraafplaats zelf worden nieuwe inrichtingsmaatregelen en het beheer zichtbaar gestuurd door efficiëntie en pragmatiek. Bestratingen en banden van beton, eenvoudig te beheren plantsoen en nieuwe grafvelden waar graven zij aan zij liggen vanwege het beheergemak. Daarmee ontstaat geen mooie trage veroudering. Wel ontstaan tijdsbeelden, die na een paar decennia sleets zijn. Bijvoorbeeld het plantsoen op de strooivelden en het materiaal van het bestaande columbarium laten een sterk en verouderd tijdsbeeld zien.

TIJD HOOP & LEVEN

2.2 Hoop

De rouwenden gaan naar de begraafplaats om hun verdriet te verwerken, en om met hoop terug te keren. Een begraafplaats moet dat uitzicht op hoop bieden. Gevoelens van hoop zijn persoonlijk. De een put hoop uit het voorbij drijven van de wolken, de ander uit een mooi bloeiend veld of de zonnestralen in het bos. Wat bindt is dat verschillende soorten natuurverschijnselen hoop oproepen. Het Schoonselhof heeft deze kwaliteiten, maar ze worden weinig benut. Bloeiende velden zijn geruimde grafvelden, de zonnestralen breken door in een ontoegankelijk bos.

Natuurverschijnselen worden het sterkst beleefd als er weinig versturende elementen zijn. Als er rust is. De begraafplaats zelf is een mozaïek van grafvelden, met elk hun eigen ordening. De statige lanen vormen een rustige tegenhanger van de velden. Daarmee heeft het Schoonselhof een rustige, stevige structuur; een kwaliteit om trots op te zijn.

Nabestaanden en rouwenden zoeken de rust ook op het niveau van het graf, de urn, de plek van verstrooiing. Rust kan worden bereikt door een overwogen beplantingskeuze. Spelen met ontwerpprincipes als beslotenheid, vriendelijke randen, treurende bomen, groenblijvende beplanting creëren een zachte empathische sfeer. Hierbinnen zouden de graven en urnen hun plek moeten krijgen. De praktijk is op het Schoonselhof andersom. De sfeer wordt bepaald door de graven, harde randen, en geschoren hagen en plantsoemblokken. Het museale deel en de militaire erevelden komen daarmee volledig tot hun recht. Maar voor hedendaagse vormen van rouwbeleving is te weinig ruimte.

De begraafplaats grenst koud aan de stedelijke omgeving. Langs de randen zijn achterkanten van woningen te zien, vanuit het sterrenbos is zicht op de bedrijfsloodsen, en het rouwcentrum ligt aan de doorgaande weg. Vanwege de acentrische ligging ten opzichte van de stad is de begraafplaats een relatief rustige plek, maar de confrontatie met de omgeving verhindert de absolute inkeer die een begraafplaats zou moeten bieden.

Legenda : Militaire velden Vol veld
 Geruimde velden Deels geruimde velden

Afbeeldingen : Sfeerbeelden en natuurbeelden Hoop • Rechts: de begraafplaats als een mozaïek van velden

Tijd Hoop & Leven

2.3 Leven

In haar doelstellingen zoekt de stad op verschillende manieren naar een sterkere positionering van het Schoonselhof in de stad. Het Schoonselhof moet een begraafpark worden met toekomstperspectief. Het Schoonselhof moet een publiekstrekker worden, van stedelijke tot op Europese schaal. Het Schoonselhof moet weer gaan leven!

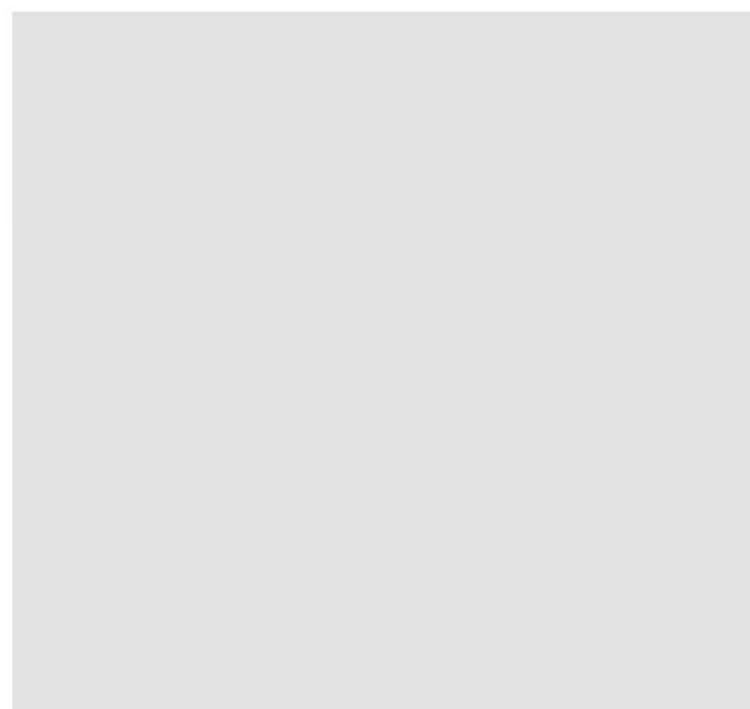
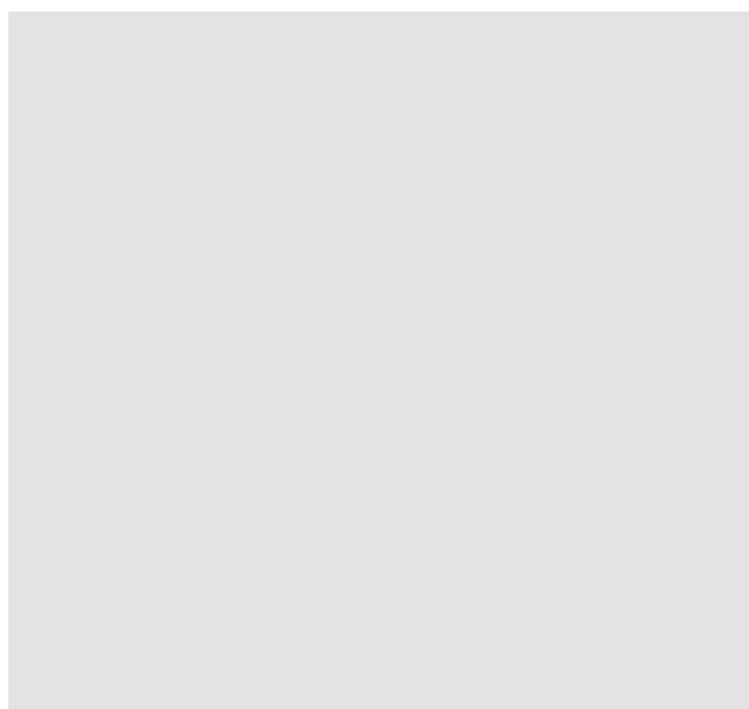
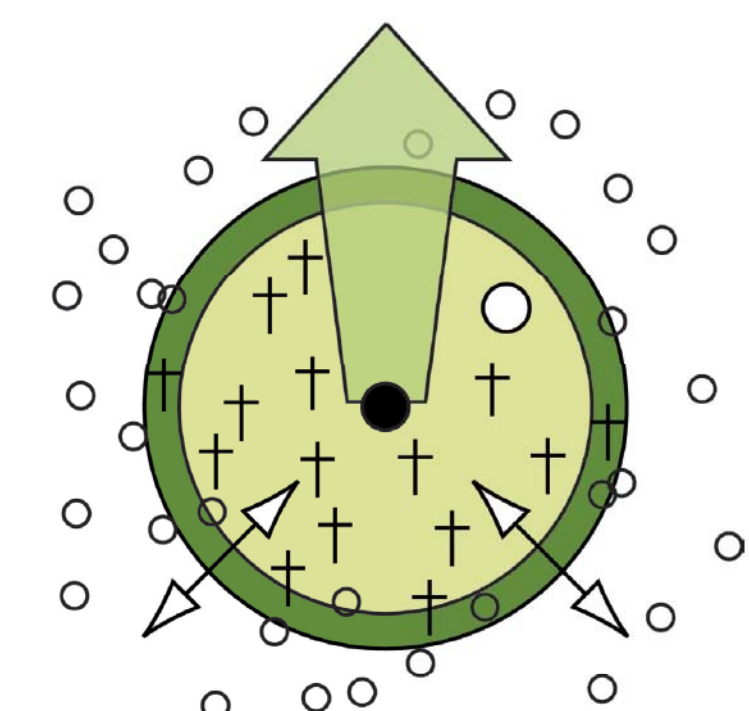
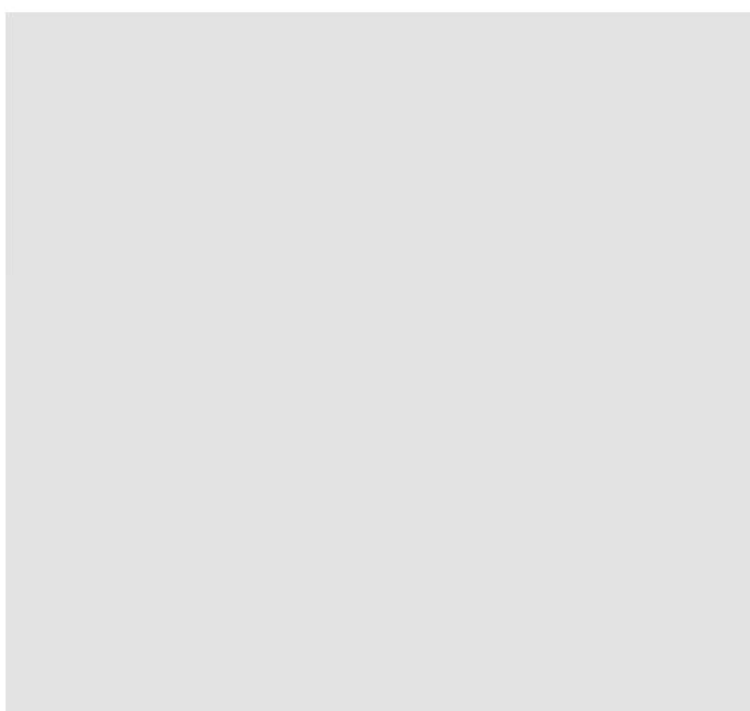
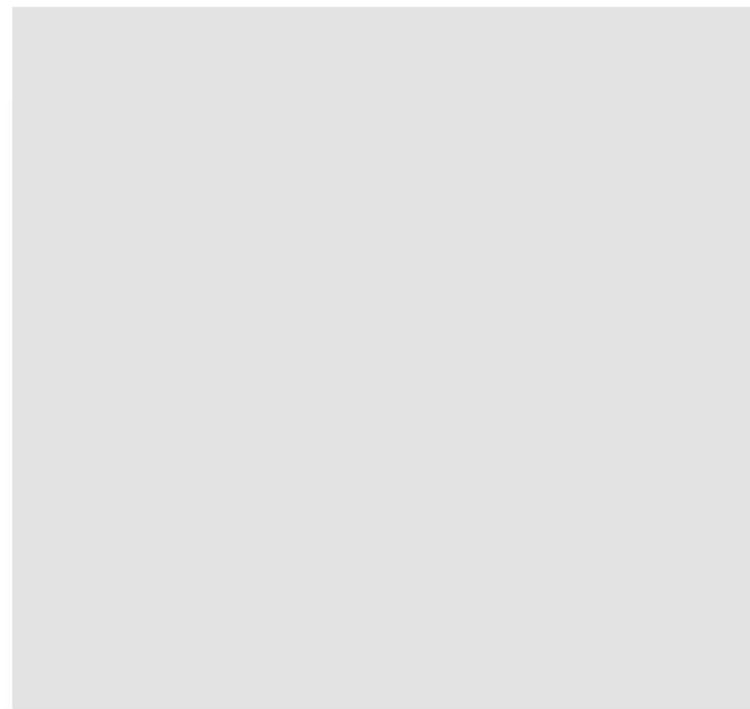
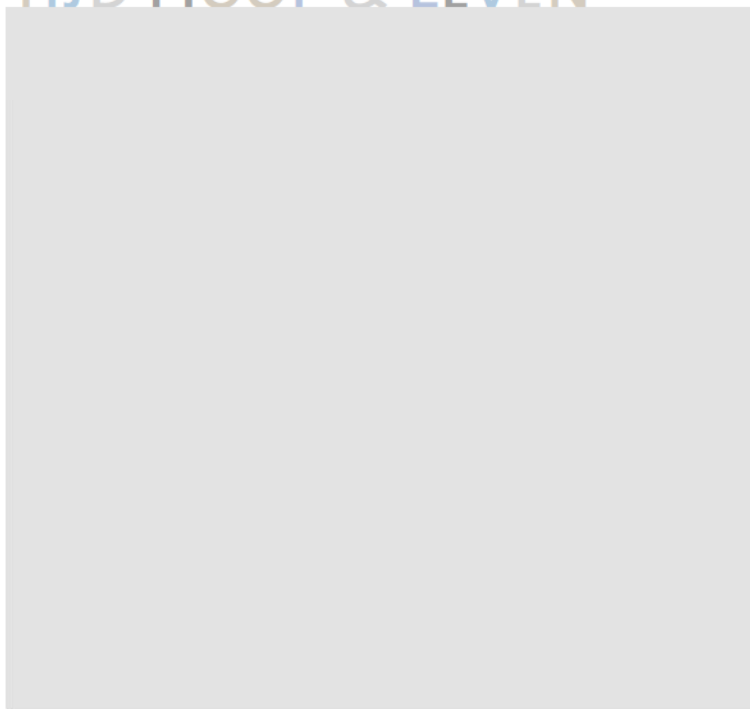
Het Schoonselhof heeft veel wat een parkbegraafplaats zou moeten bieden: statige lanen, bossen, waterpartijen en een kasteel. Het grootste probleem is dat het Schoonselhof publiek gebruik niet uitnodigt. De entree is vooral een entree voor de begraafplaats. Veel overige entrees zijn er niet, of liggen onhandig, waardoor functionele relaties met de stad ontbreken.

Op het Schoonselhof is het domein een potentiële publiekstrekker, waardoor het als historische parkbegraafplaats ook op Europees niveau een rol kan gaan spelen. Het domein ligt echter verscholen tussen de grafvelden en is slecht onderhouden, waardoor een publieke functie per definitie moeilijk wordt. Simpelweg omdat de basale voorwaarde van een centrale, herkenbare ligging in een mooie omgeving ontbreekt.

Mogelijkheden om het Schoonselhof nieuw leven in te blazen zijn er dus volop. Een goed masterplan biedt een stevige basis om hieraan te gaan werken. De eerste stap wordt gezet!

Afbeeldingen : Sfeerbeeld leven

TIJD HOOP & LEVEN

3. Ontwerpstrategie

Het Schoonselhof in zijn huidige vorm heeft vooral een funeraire functie. Op het toevoegen van een publieke betekenis is de begraafplaats op dit moment niet toegerust. De opgave is vorm te geven aan de publieke betekenis van het Schoonselhof en antwoorden te geven op de spanningen die ontstaan bij een publieke functie op een verstilde omgeving van een begraafplaats. Wij willen het Schoonselhof ontwikkelen tot een parkbergaafplaats door de termen tijd, hoop en leven op een beeldende manier uit te werken.

Met een aantal basale ingrepen geven we het Schoonselhof een publieke betekenis. Het domein wordt weer centraal geplaatst op het Schoonselhof. Door het domein op te knappen en centraal te plaatsen, krijgt de begraafplaats naar buiten toe een waardige presentatie. Speciaal onderdeel hierbij is de inzet van het columbarium om het Engelse deel van het domein een krachtige impuls te geven. De combinatie domein-begraafplaats oefent een grote aantrekkingskracht uit op bezoekers. Nu het kasteel weer centraal ligt, ontstaat ineens een aantrekkelijke vestigingsplaats voor een nieuwe functie.

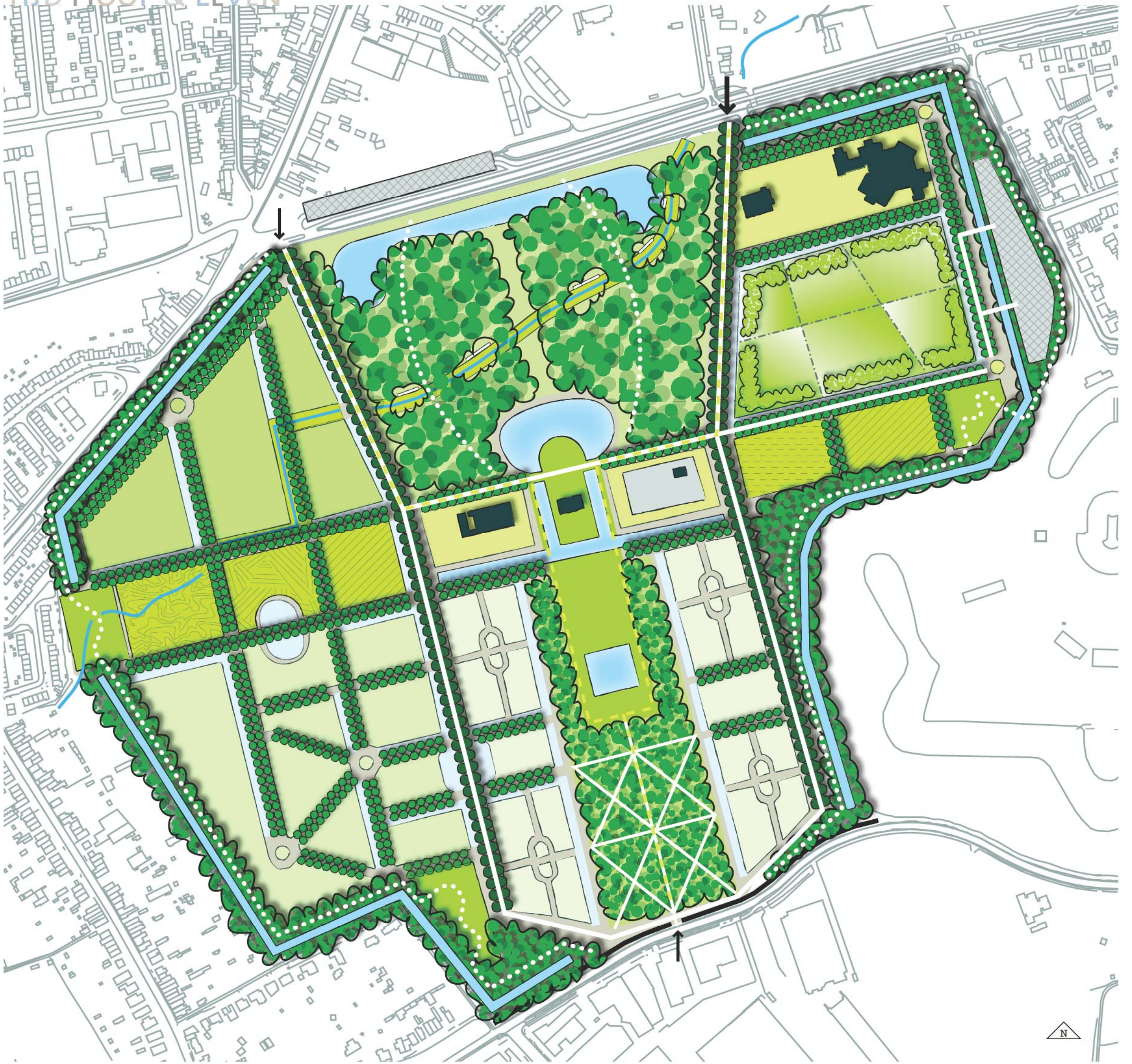
Daarbij maken we de ruimtelijk-fysieke uitwisseling tussen de stad en de begraafplaats sterker. Dat doen we door de randen beter te definiëren, waardoor de begraafplaats als ruimtelijke eenheid beter te herkennen is. Daarnaast herstellen we ingangen en gebruiken we de nieuwe rand en het lanenstelsel voor doorgaande routes.

Op de begraafplaats zelf worden de perken in de loop der tijd omgevormd van dodenakkers naar plekken van hoop. Daarin zoeken we naar een sterkere clustering van verschillende typen velden met eigen sferen. Mooi verouderende materialen, zachte beplantingen, zichten op de hemel bieden de nabestaanden een plek van rust en vertrouwen.

Met deze strategie zien we voor het Schoonselhof een toekomst voor ons, waarbij Antwerpen een nieuwe groene plek op de kaart zet. Een plek met een publieke betekenis, een plek van tijd, hoop en leven.

Afbeeldingen : Principetekening

Tijd Hoop & Leven

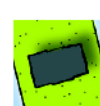

4. Masterplan

Legenda :

entree

bestaande bebouwing

hoofdlaan

laan

groene rand met wandelroute

fietsroute

rustpunt in de rand

gras

parkeren

watergang

vijver

sloot greppel

beek

park bos

sterrenbos

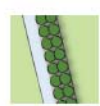
kasteeltuin

urenveld strooiveld

traditioneel begraven

monumentaal begraven

speciaal begraven

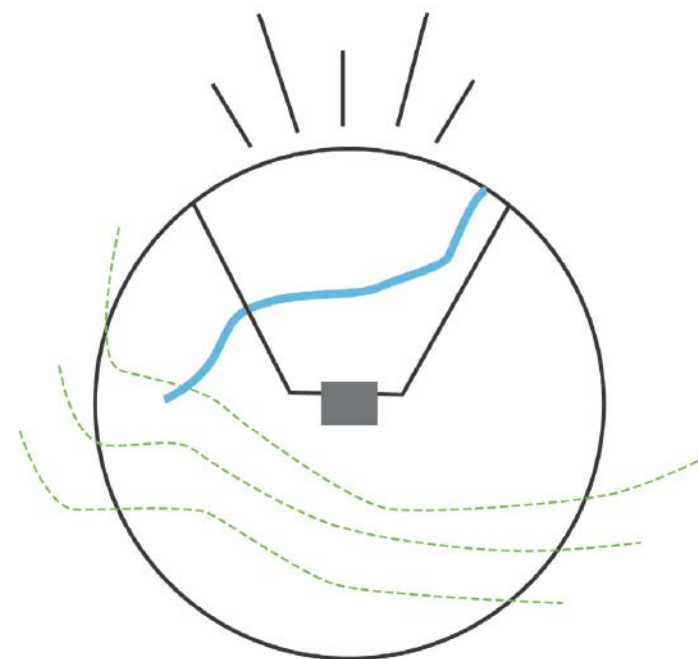
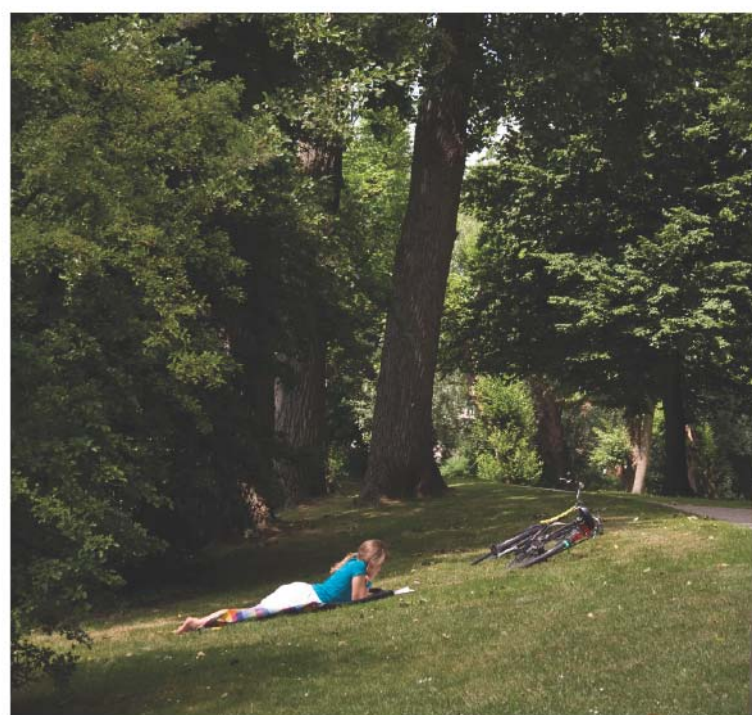
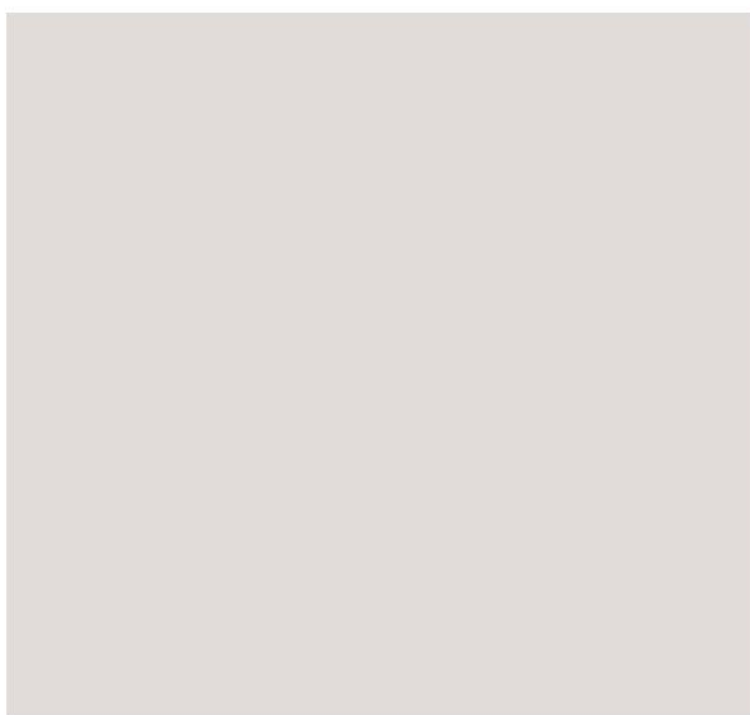
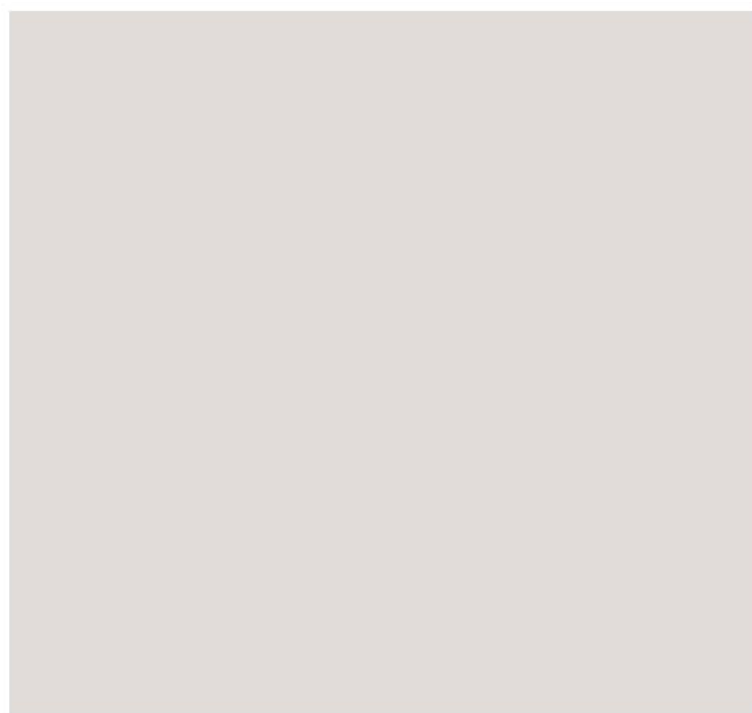
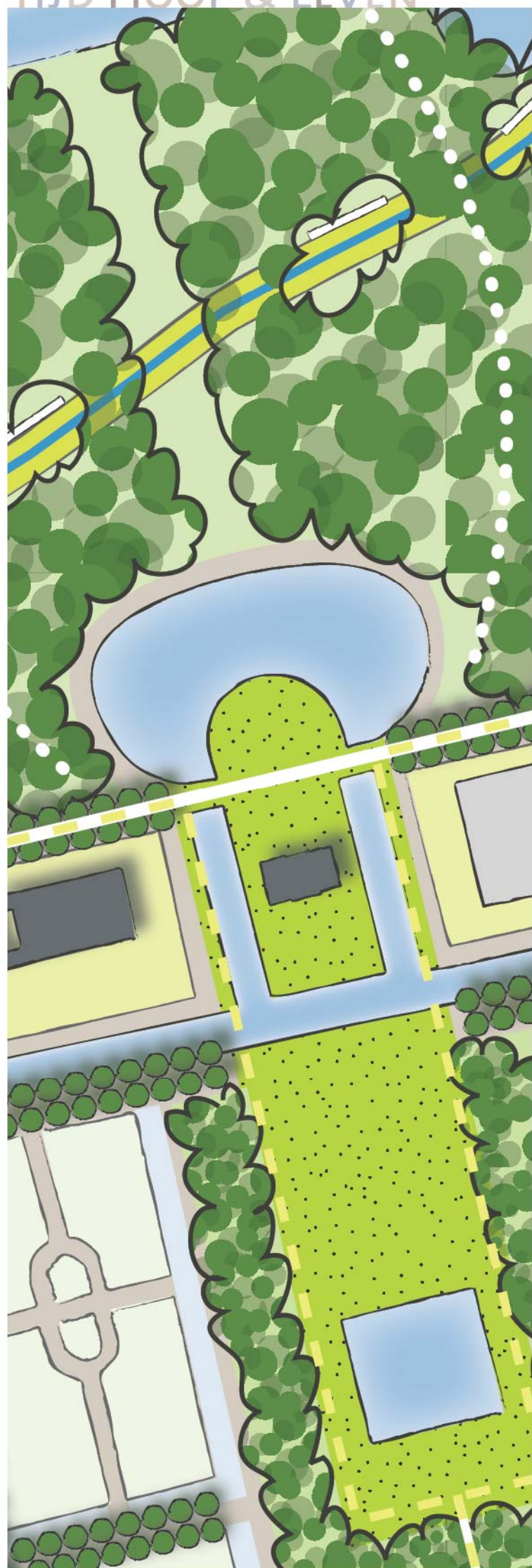
eregraven

zoeklocatie gebouw stadsbeheer

Afbeeldingen : Masterplan 1:5000

TIJD HOOP & LEVEN

4.1 . Herstel domein

Het domein wordt opnieuw het zwaartepunt van het Schoonselhof. Daarbinnen wordt de Hollebeek herkenbaar gemaakt als parkachtige zone, waarin columbaria staan.

Om het domein als zwaartepunt te herstellen wordt het ensemble van het kasteel en de Engelse tuin, Franse tuin en sterrenbos opnieuw zichtbaar gemaakt. Vanuit de omgeving worden zichtlijnen op het kasteel gemaakt.

Nu het domein weer het zwaartepunt vormt van het Schoonselhof ligt een nieuwe functie of combinatie van nieuwe functies voor de hand. Daarbij zien we kasteel, en Franse tuin als een samenhangend ensemble. Mogelijke (combinatie van) functies dragen zorg voor het beheer en onderhoud van het kasteel en de tuin. De functies hebben relatie met de begraafplaats en/of het domein. De Neerhoeve kan bij dit ensemble betrokken worden.

Voor het gewenste gebouw voor de dienst stads- en buurtonderhoud is plek aan de oostzijde van het kasteel, waarmee het kasteel aan weerszijden een bebouwingsmassa krijgt.

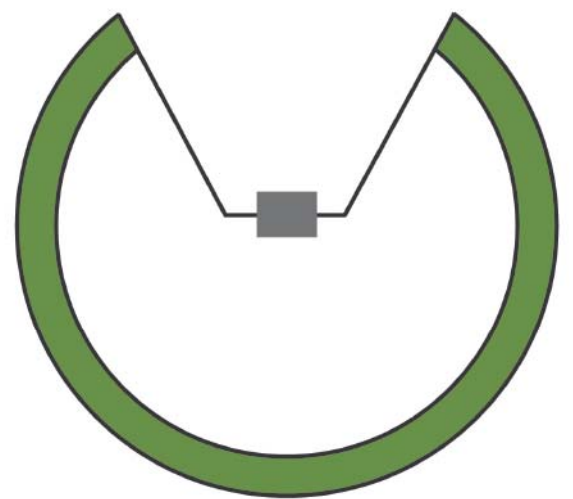
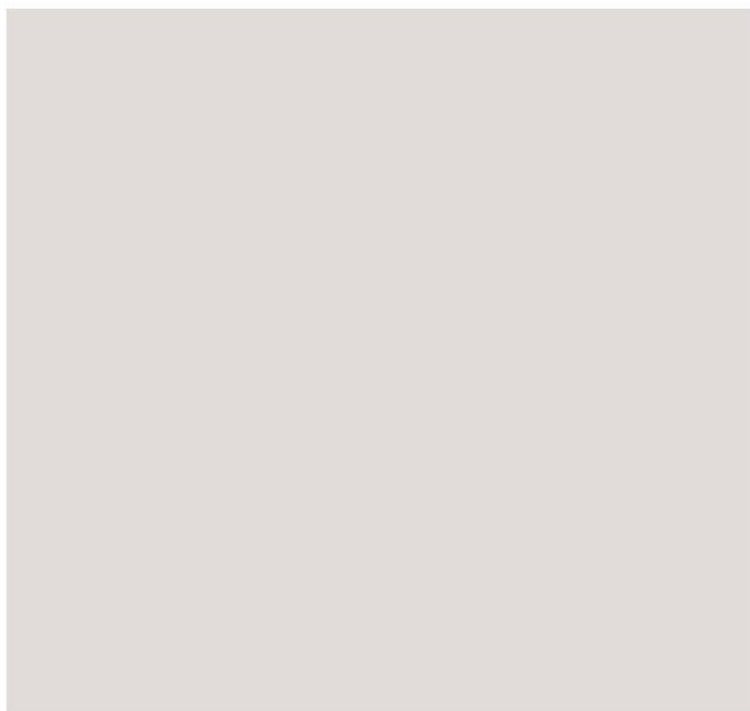
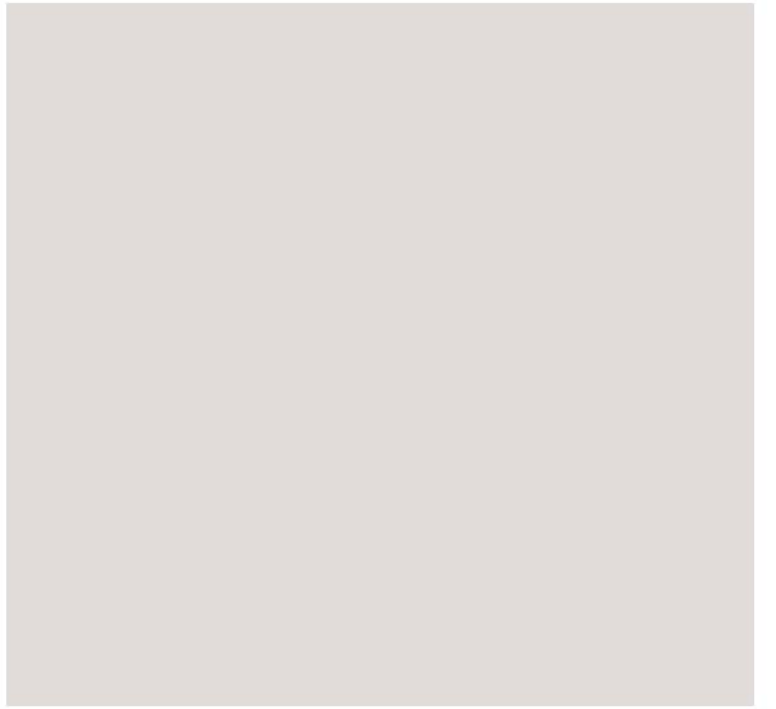
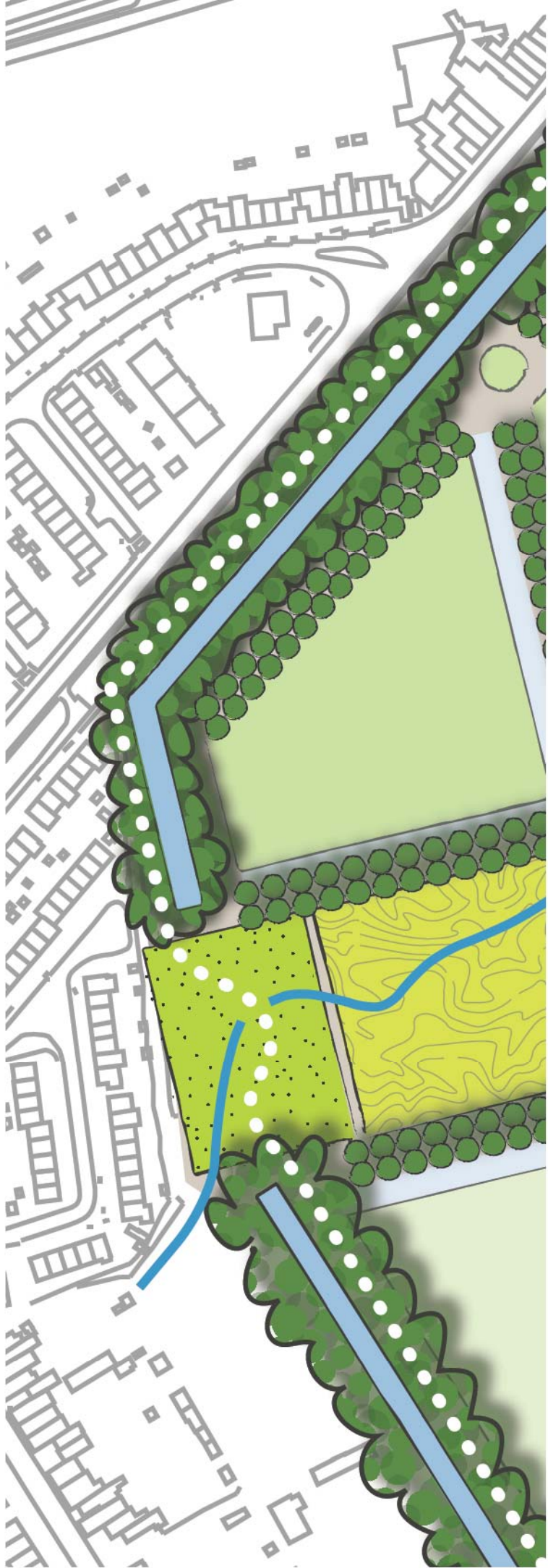
In de Engelse tuin wordt de Hollebeek herkenbaar gemaakt. De beek krijgt een parkachtige inrichting met parallel aan de beek een wandelpad. Langs de beek worden columbaria geplaatst, waardoor de beek als oudste landschappelijk element de nieuwere lagen (het domein en de begraafplaats) aan elkaar schakelt. Het columbarium zien we als een landschappelijk kunstwerk, dat past binnen de parkachtige omgeving, en persoonlijke rouwbeleving mogelijk maakt.

Opgaven voor het masterplan:

- uitwerken van het Engelse deel naar parkbos, met zichtlijnen op het kasteel;
- herprofilen van de beek;
- opstellen van programma van eisen voor nieuwe functies;
- opstellen beeldkwaliteitseisen nieuwbouw dienst stads- en buurtonderhoud.

Afbeeldingen : Uitsnede masterplan • Sfeerbeelden • Principetekening het domein centraal

TUJ, HOOP & LEVEN.

4.2. Nieuwe rand

De begraafplaats krijgt een herkenbare rand, bestaand uit een arboretum van treurbomen aan het water. Daarmee krijgt de begraafplaats een eigen herkenbare rand die afwijkt van het parkbos op het domein, waardoor beide elkaar versterken.

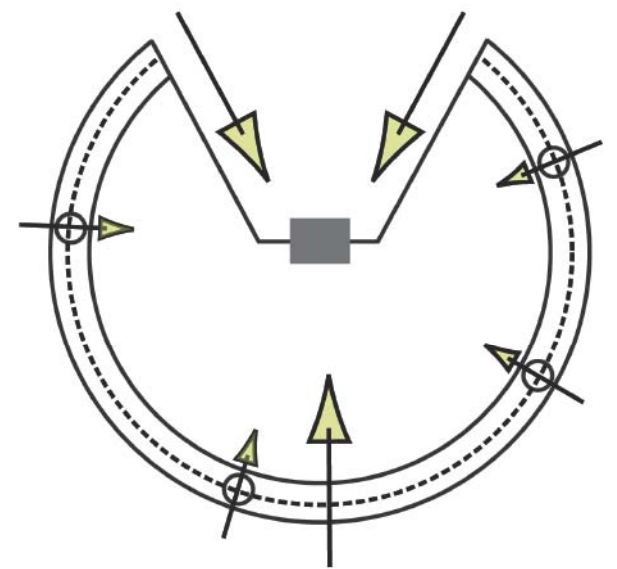
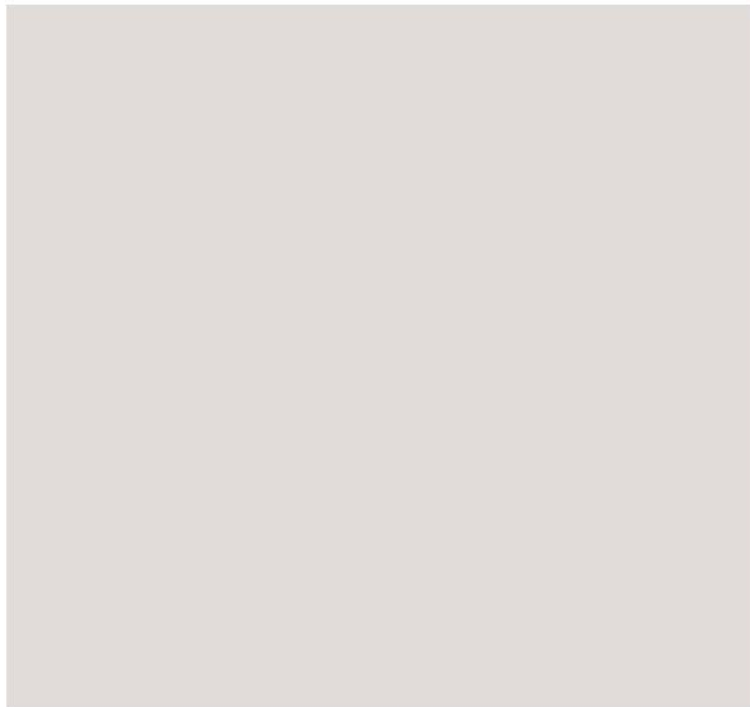
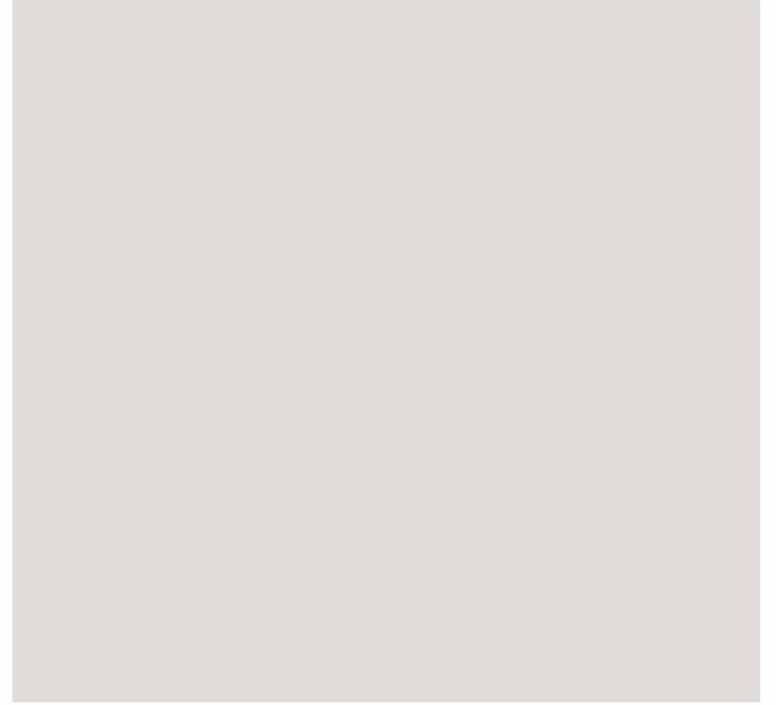
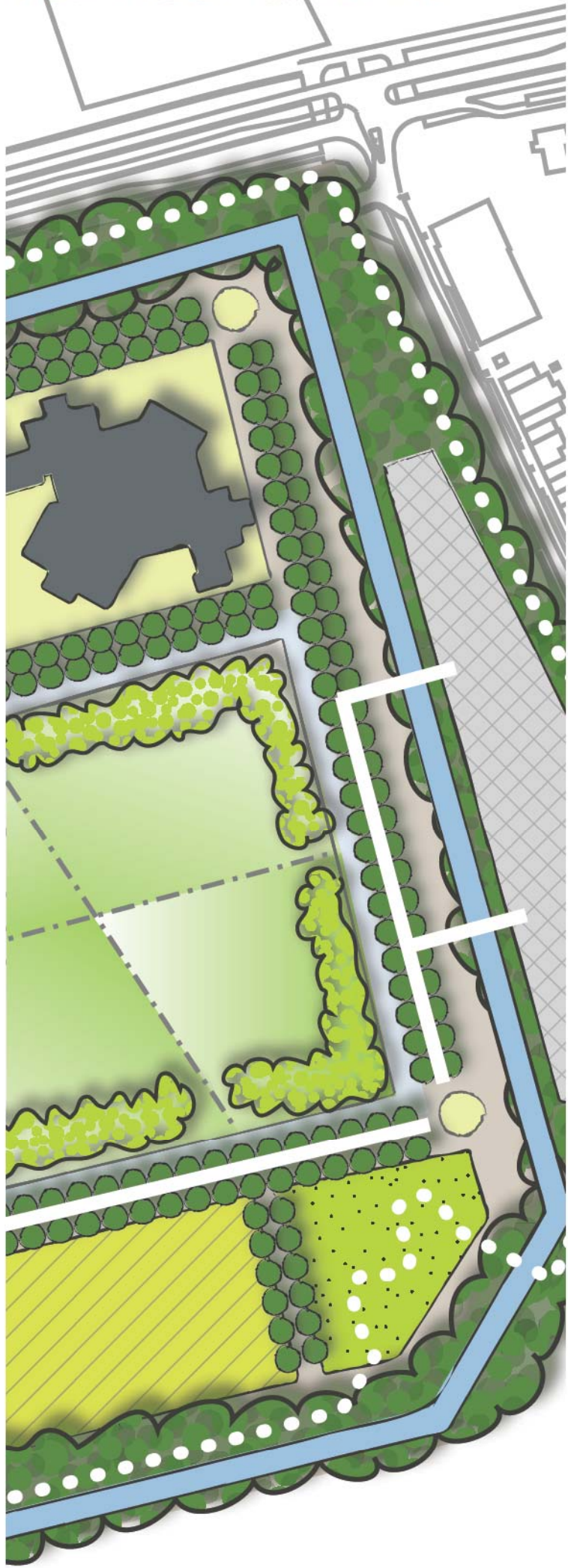
De waterranden en de grasvegetatie kan extensief beheerd worden, zodat soortenrijke graslanden en ecologisch interessante oevers ontstaan. Aan de zuidkant van de begraafplaats bij het sterrenbos, kan de rand bijvoorbeeld een muur krijgen, verwijzend naar de muren rondom landgoederen, waardoor bovendien vanaf de begraafplaats de bedrijfsloodsen aan het zicht onttrokken worden.

Opgaven voor het masterplan:

- ruimtelijk en topografisch definiëren van de rand;
- opstellen principeprofielen voor rand;
- opstellen sortimentmogelijkheden;
- uitwerken materialisering.

Afbeeldingen : Uitsnede masterplan • Sfeerbeelden • Principetekening nieuwe rand

TIJD HOOP & LEVEN

4.3 Infrastructuur

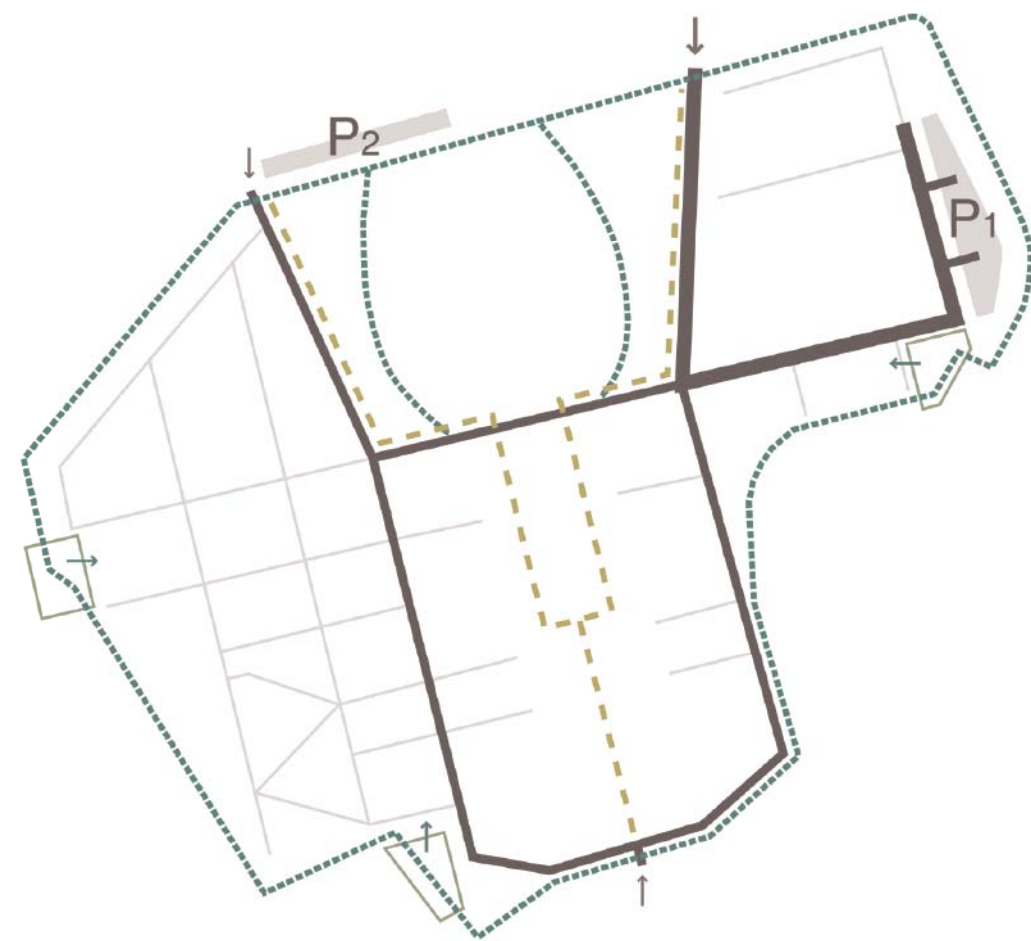
De ingang aan de noordoostzijde wordt verplaatst naar de laan aan de oostelijke rand van het Engelse deel van het domein. De bezoekers zien dan dus eerst het domein met het kasteel, voordat zij de begraafplaats oprijden. Niet alleen krijgt het domein de eerste aandacht, ook wordt een moment van vertraging ingebouwd bij het benaderen van het rouwcentrum.

Naast de hoofdingang wordt naar nieuwe ingangen in de randen gezocht. Aan de zuidzijde is een tweede ingang voor autoverkeer voorzien. Daarmee ontstaat secundaire ingang voor regelmatige bezoekers die de weg kennen. Aan de noord- en zuidzijde liggen ingangen voor fietsers, waardoor routes over het Schoonselhof door de noord-zuidlanen aan weerszijden van het domein mogelijk worden.

De rand met het arboretum van treurbomen krijgt een wandelroute, met plekken voor momenten van rust. De route sluit aan op de routes in het Engelse deel van het park, zodat een rondwandeling ontstaat.

Opgaven voor het masterplan:

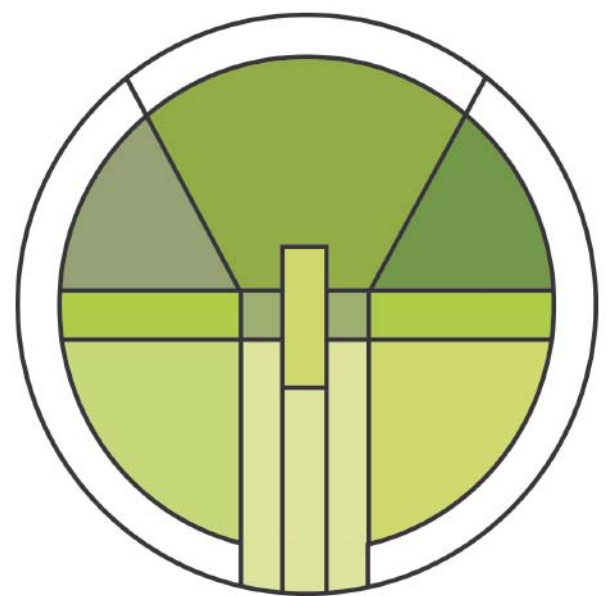
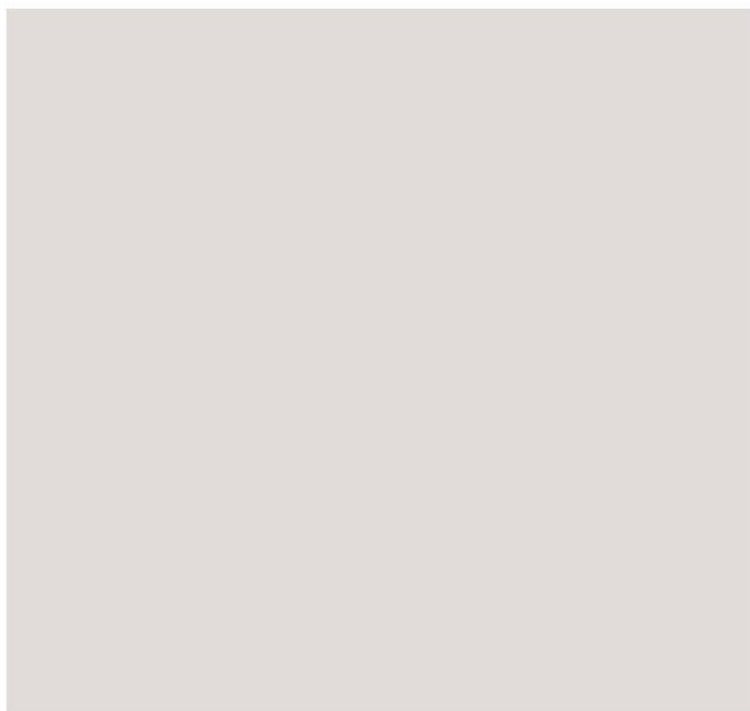
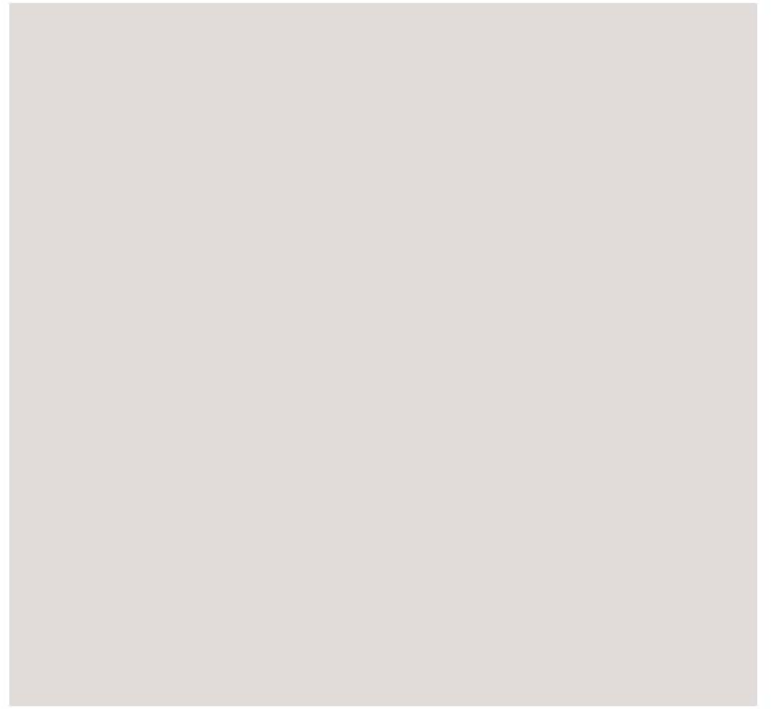
- profileren routes, met daarbij aandacht voor aansluitingen op de omgeving;
- ontwerp uitbreiding parkeerplaats p1;
- materialiseren routes.

Legenda :	■ Hoofdontsluiting	■ Fietsroute
	■ Ontsluiting	■ Wandelroute
	■ P1 Parkeren aula bezoekers	■ P2 Parkeren recreanten

Afbeeldingen : Uitsnede masterplan • Sfeerbeelden • Principetekening infrastructuur

Tijd Hoop & Leven

4.4 Velden en sferen

In het masterplan wordt een nieuwe ordening van type velden voorgesteld. Vanuit de bestaande situatie wordt in de toekomst naar die nieuwe ordening toegewerkt.

In de nieuwe ordening zoeken we naar clustering op hoofdlijnen. Cremeren vindt plaats aan de oostzijde in de directe omgeving van het crematorium. De velden 1, 11, 12, 12a, 13 worden samen met het nieuwe strooiveld (Ns) als integrale ontwerpogave opgepakt en uitontworpen als urnenveld annex strooiveld. Daarbij wordt gezocht naar een spel van beslotenheid, zicht op het oneindige en zachte randen.

Begraven vindt plaats aan de westzijde. In de velden wordt gezocht naar een sterkere differentiatie in sfeer. In de centrale oost-west as (velden 9, 10, W, X, Z) komen de grafvelden waaraan speciale eisen gesteld worden, zoals het islamitisch veld en het kinderperk. Bij de islamitische graven levert de ordening van de graven een heel eigen, afwijkend beeld op. De inrichting van kinderperken is gevoelige materie, maar levert eveneens een heel eigen sfeer op, met veel beslotenheid, en bijvoorbeeld ook speelaanleidingen op de plek waar de Hollebeek het Schoonselhof binnenkomt.

Aan weerszijden van het Sterrenbos komen de ereperken te liggen.

Opgaven voor het masterplan:

- uitwerken verschillende sferen, met bijbehorende richtlijnen voor beplanting en materiaalgebruik;
- uitwerken kinderperk in de centrale oost-west as;
- uitwerken islamitisch perk in de centrale oost-west as;
- uitwerken burgerlijk ereperk in de zone rondom het Sterrenbos.

Tijd Hoop & Leven

4.5 Beheer en onderhoud

Onderdeel van het ontwerp is de visie op het beheer. Het beheer wordt sterk ingegeven door geldstromen. Opmerkelijk is dat er geen exploitatie voor de begraafplaats blijkt te zijn. Inkomsten en lasten zijn onzichtbaar, waardoor moeilijk te sturen is op geldstromen.

De bestaande praktijk is dat het beheerniveau over de gehele begraafplaats gelijkmatig is. In het masterplan zoeken we naar een herverdeling van beheerintensiteiten. Zo zien we het arboretum in de rand als extensief te beheren zone. Daarmee ontstaat ruimte om op andere plekken op de begraafplaats het onderhoud juist te intensiveren.

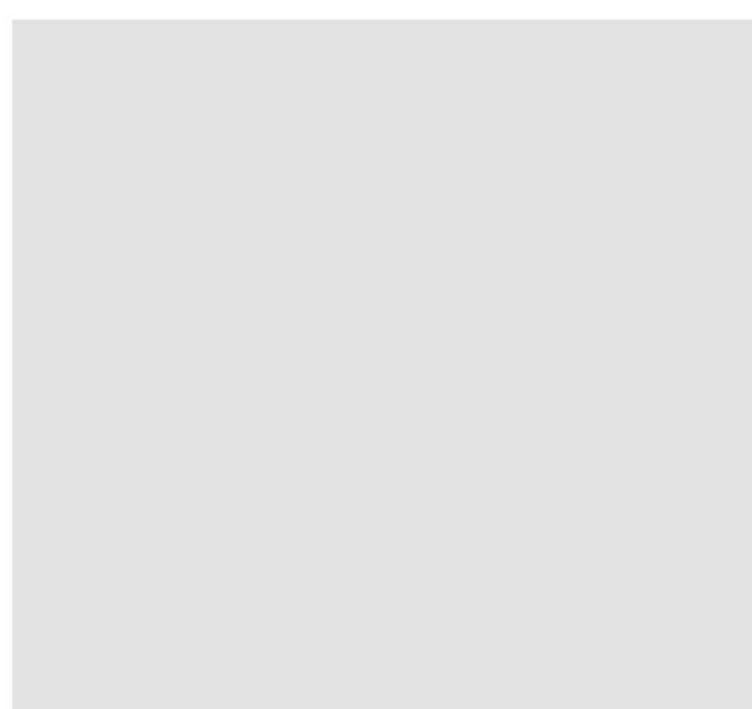
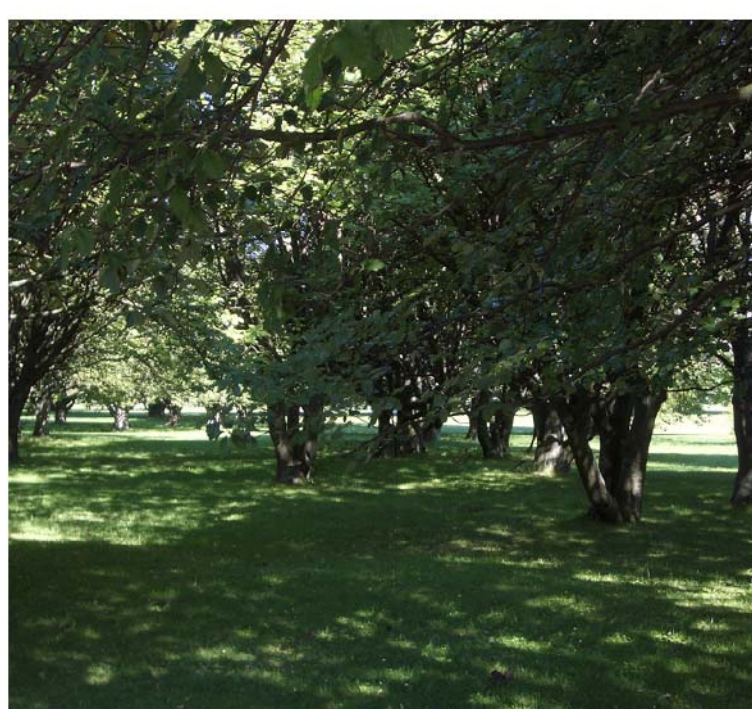
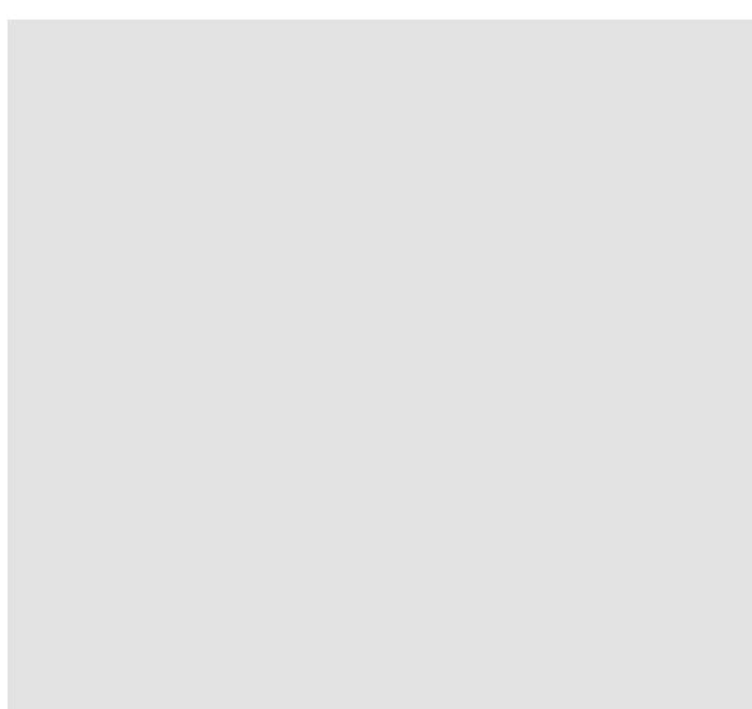
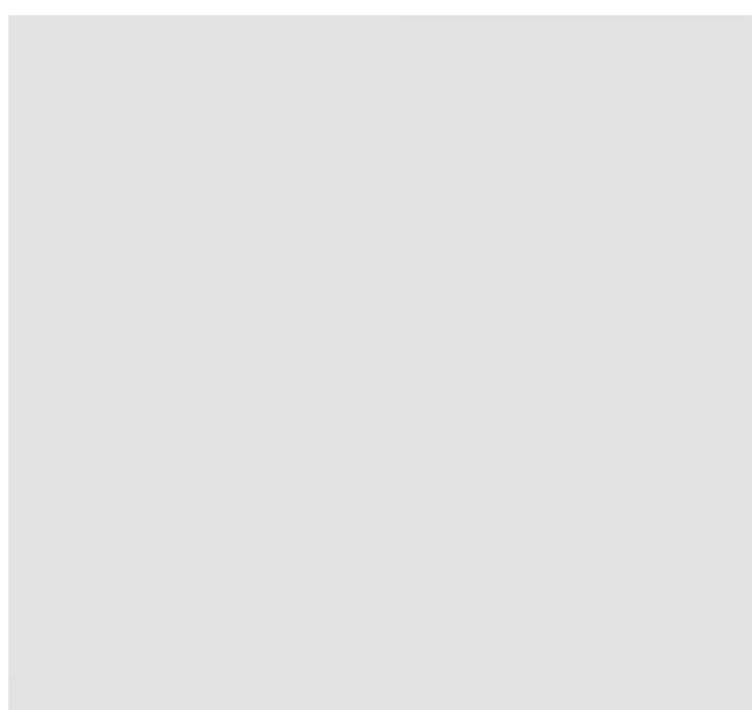
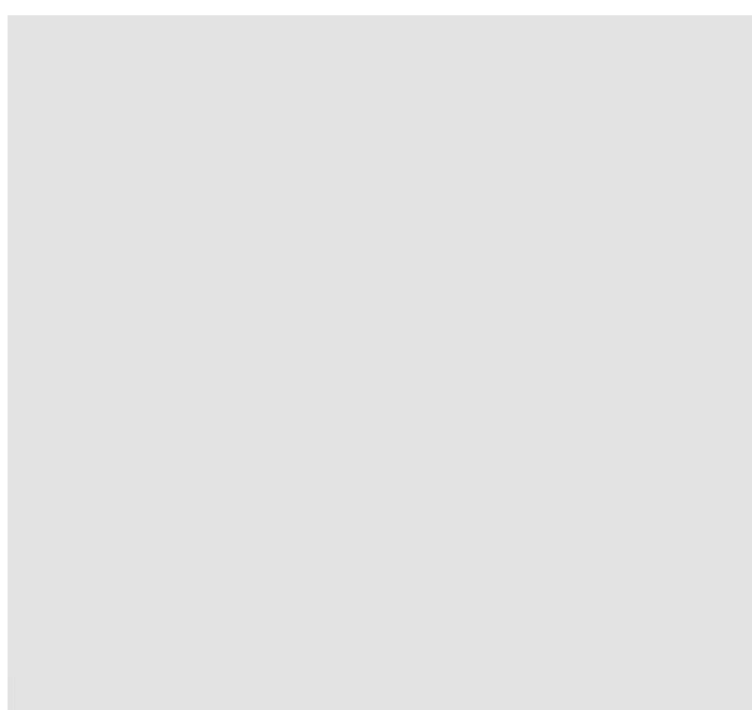
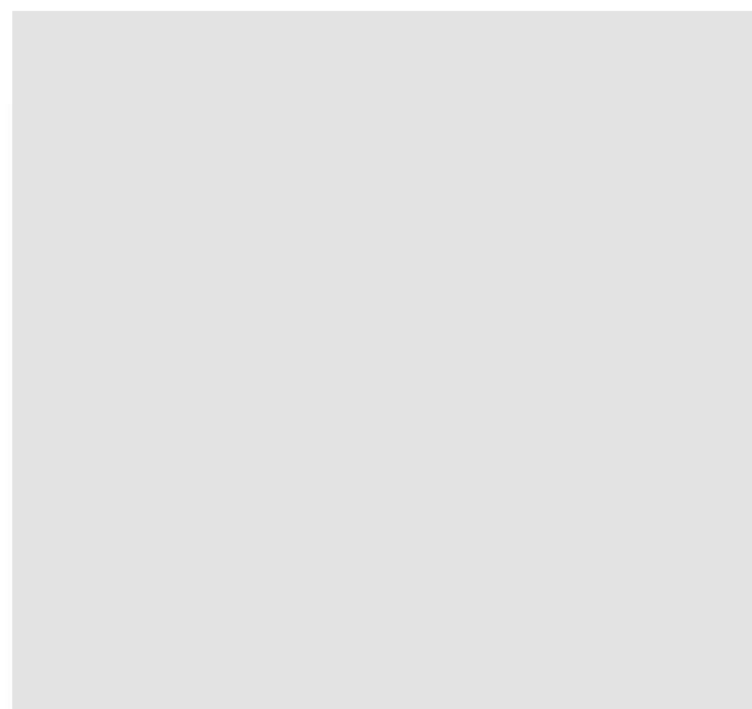
Naast het herverdelen van beheerintensiteiten kan de nieuwe functie van het kasteel als extra inkomstenbron dienen. Pachtgelden voor het kasteel kunnen ingezet worden op de begraafplaats. Ook het betrekken van de Franse tuin bij de functie van het kasteel biedt wellicht de mogelijkheid de beheerlasten bij de toekomstige gebruiker te leggen.

Het herstel van het kasteel als centraal element is daarmee een essentieel onderdeel voor het opwaarderen van de begraafplaats. Zonder functie zal het best nog even gaan, maar met functie ontstaan nieuwe mogelijkheden.

Aanvullende inkomsten kunnen ook gehaald worden uit het differentiëren in grafgeld. Zo wordt met het nieuwe columbarium zo'n specifieke plek aangeboden, dat hogere grafvelden te rechtvaardigen zijn.

Afbeeldingen : Sfeerbeeld

Tijd Hoop & Leven

5. Columbarium en urnenvelden

Impuls

In de projectdefinitie wordt gesproken van twee luiken: het opstellen van het masterplan en het schetsontwerp van het columbarium annex urnenveld. Het schetsontwerp van het columbarium annex urnenveld zien we als een eerste concretisering van het masterplan. Met het zicht op uitvoering is onze benadering daarom dat het columbarium annex urnenveld een eerste krachtige stap moeten betekenen in het werken naar de doelstellingen van het Schoonselhof.

Voor het columbarium annex urnenveld worden de volgende doelstellingen genoemd:

Het creëren van een plaats van hoop door:

- eigentijdse klantgerichte bezorgingmogelijkheden aan te bieden waarbij rouwverwerking centraal staat;
- een groene begraafplaats te creëren;
- dode steen naar levend erfgoed om te vormen.

Daaraan voegen we toe dat het columbarium annex urnenveld als eerste impuls gezien zou moeten worden in de ontwikkeling van het Schoonselhof naar de toekomst.

In ons schetsontwerp hebben we gezocht naar evenwicht tussen een gebouwd element (columbarium) en de aanleg van urnen- en strooivelden in relatie tot de beschikbare bouwsom.

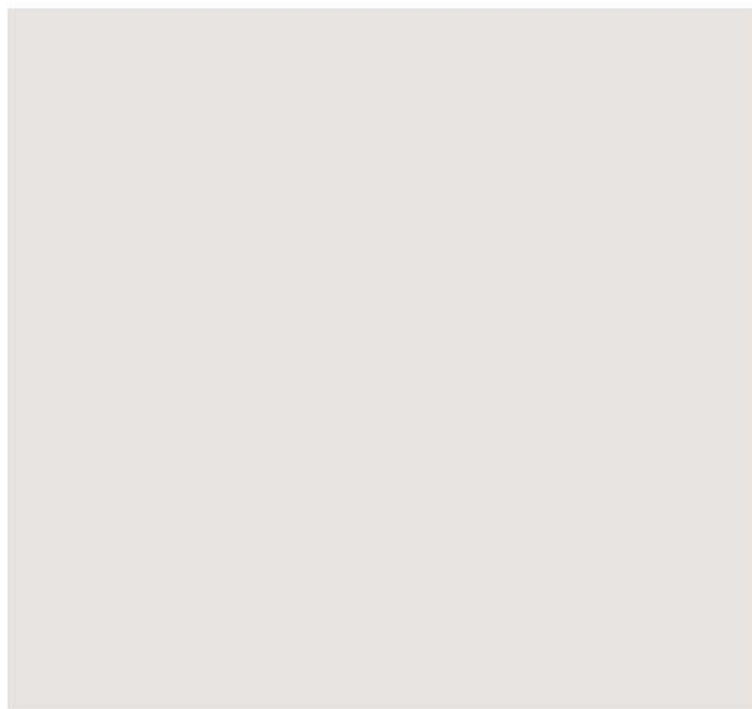
Ons voorstel bestaat daarmee uit twee delen:

- columbarium (ca. 800 urnen)
- urnen- en strooivelden (ca. 2200 urnen).

Eerst wordt het schetsontwerp voor het columbarium getoond, vervolgens het schetsontwerp voor de urnen- en strooivelden.

Afbeeldingen : Sfeerbeelden

Tijd Hoop & Leven

5.1 Columbarium

Kunstwerk van tijd, hoop en leven

Het columbarium wordt een hervonden lijn in het Engelse deel van het domein, in het bos langs de Hollebeek. De beek is een essentieel onderdeel van de Schoonselhof als subtiele verbinding met de buitenwereld. Het is de stroom van leven, dynamiek en vormt een belangrijke verbinding tussen de oost- en westzijde van de Schoonselhof. De smalle Hollebeek verdient een bijzondere benadering en wordt hergeprofileerd tot een beekzone. De herprofilering is in feite een inscenering uit de tradities van de landschapstijl en met eigentijdse middelen uitgewerkt.

Het columbarium zien wij als een kunstwerk van tijd, hoop en leven. Het voegt een nieuwe laag toe aan het bos en heeft een sterke relatie met de begraafplaats. Het columbarium geeft de Hollebeek en het domein een nieuwe betekenis op het niveau van het masterplan. De geschiedenis van het Schoonselhof wordt weer zichtbaar gemaakt, en de eerste aanzet is gedaan tot het opnieuw centraal stellen van het domein op het Schoonselhof. Het columbarium wordt ingezet als een landschappelijk element. De smalle beek krijgt een bredere lage bedding in het bos, bestaand uit beplanting van lichtgroen blad en met een fijne structuur. Langs de bedding in het bos liggen diverse open plekken waar met bomen en beplanting serene sferen worden gemaakt. Het doorgaande wandelpad ligt zuidelijk in de schaduwzijde van de beek.

De columbaria liggen aan de overzijde van de beek en zijn te bereiken met een vlonder over de beek. Het eigenlijke columbarium bestaat uit een aantal elementen op deze open plekken in het bos. Het columbarium krijgt daarmee een unieke omgeving. De verticale stammen van het bos en het doorbrekende licht op de open plek leveren een sacrale omgeving op.

Sacraal kunstwerk

De bedding van de beek wordt ter plaatse van het columbarium getransformeerd tot een soort bank, een urnenbank. Op de bank in de beschutting van de bosrand staan de urnen van de overledenen. Als individuen in een groep met de keuze of de persoonlijkheid van de overledene bij de plaats past; een beetje apart of in een groep; aan de rand of in het midden; gedraaid of recht. Deze gaten zijn urnenplekken. Elke urn wordt geplaatst in glazig, semi-transparante kolommen en is daarmee afgeschermd en zichtbaar. De kolom wordt in het gekozen gestanste gat geplaatst. In de loop van de tijd vult het columbarium zich, en ontstaat een spel van kolommen. Door het gebruik van ijle, witte kleuren voor de kolommen ontstaat een contrast met de aardse kleuren van het bos en wordt de sacrale sfeer van de open plek in het bos versterkt.

Er worden verschillende kolommen aangeboden, met verschillende diameters en hoogtes. Er ontstaat de mogelijkheid om meerder urnen in een kolom op te nemen, zodat er familiekolommen ontstaan. Elk type kolom heeft zijn eigen witte kleurnuance en eigen diameter in het basiselement. Zo is het mogelijk om in het verdere ontwerp een compositie te maken kolommen en kleuren. Met de kolommen ontstaan persoonlijke plekken, waar nabestaanden naar toe kunnen gaan. Omdat de kolommen semi-transparant zijn, is de urn pas

goed zichtbaar als je er dicht bij staat. De overige urnen zijn dan minder goed zichtbaar. Nabestaanden gaan naar de urn van hun overledene, die in hun beleving staat in een sacrale omgeving van kolommen op een open plek in het bos.

Aan de voorzijde van het columbarium ligt een plateau, toegankelijk vanaf het pad aan de overzijde van de beek met een brug. Op het plateau is voldoende ruimte voor meerdere mensen tijdens een bijzetting. Tussen plateau en urnenbank ligt een zone voor bloemen en andere persoonlijke uitingen. Door een verfijnde structuur en vriendelijk materiaalgebruik is het plateau ook wanneer het leeg is, een aangename plek om te betreden.

Materiaalgebruik

Het basiselement bestaat uit gemêleerd licht gekleurd beton. Met een opstaand randje en een gepolijst oppervlak blijft er iets water op staan, waardoor er een lichte spiegeling van de lucht ontstaat. Door het beton door en door te pigmenteren in een gemêleerd patroon, en door het te polijsten, ontstaat een kwalitatief hoogwaardig en duurzaam product.

Voor het materiaalgebruik van de kolommen zien we verschillende opties, die verder onderzocht moeten worden. Doel is een semi-transparant materiaal in verschillende wittinten, met een hoge duurzaamheid en weinig kans op beschadiging. Onze eerste gedachte gaat uit naar de nieuwste generatie kunststoffen. Deze kunststoffen worden met spaarzaam gebruik van grondstoffen geproduceerd, en hebben een lange levensduur. Het plateau en de vlonder wordt als aardse bedding in donkere tinten van stenig materiaal uitgevoerd. Hierbij denken we aan combinaties van grote gladdere vlakken in een ruwer vlak; combinaties van natuurstenen- en beton of asfalt bewerkingen.

Fasering, beheer en kosten

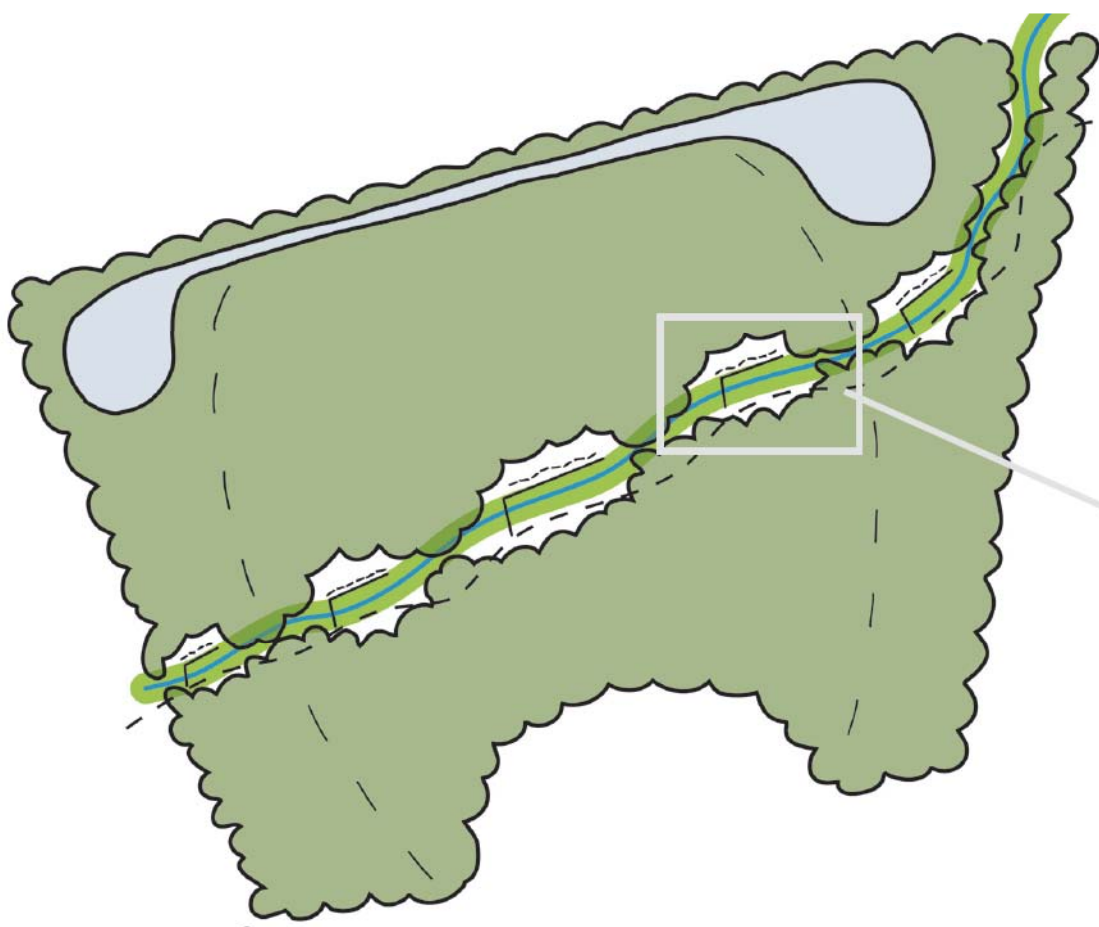
Omdat de Hollebeek met in het bijzonder het columbarium als impuls voor verder ontwikkeling van het Schoonselhof wordt gezien, zou het gehele element in één keer gemaakt moeten worden. Zolang het element niet gevuld is, kan het gebruikt worden als bank in het bos. In het gatenpatroon blijft water staan, waardoor mossen kunnen ontstaan, en waarmee het element de omgeving in zich opneemt.

Door het gebruik van duurzame materialen is het beheer van het columbarium beperkt. Omdat de elementen in het bos liggen is algengroei en mosvorming een aandachtspunt voor met name het plateau. Dat kan door teveel algengroei glad en onveilig worden en vergt een hogere beheerinspanning.

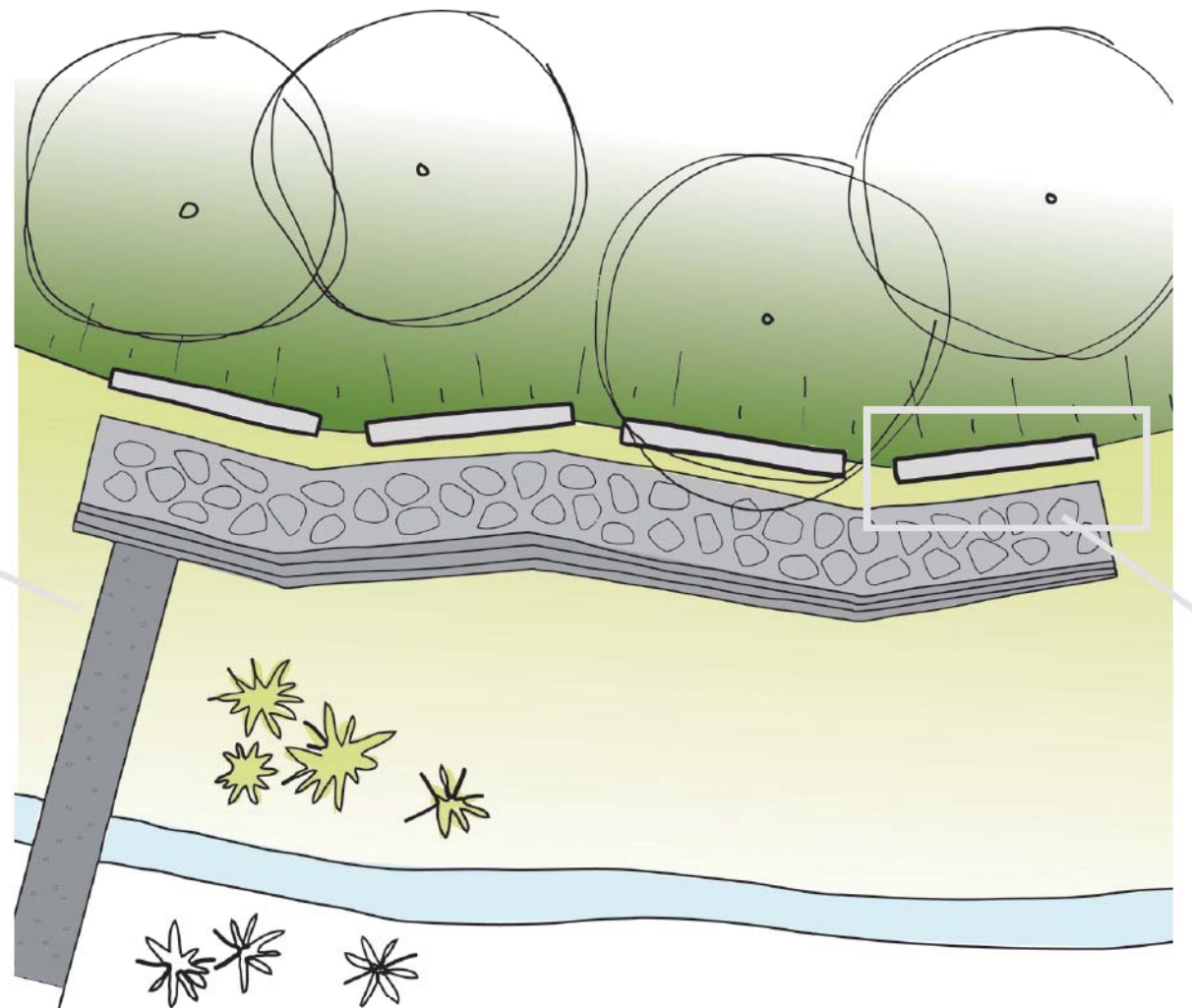
De kunststof kolommen worden aangeboden door de begraafplaats. De prijs van de kolommen wordt in de raming apart vermeld. Wij zien de kolommen als onderdeel van het persoonlijke grafmonument, en die kosten worden normaliter ook bij de nabestaanden neergelegd. Daarmee wordt het columbarium in zekere mate een exclusieve plek, wat past de bijzondere plek en het beperkte aanbod van 800 urnenplaatsen.

Afbeeldingen : Impressie Columbarium

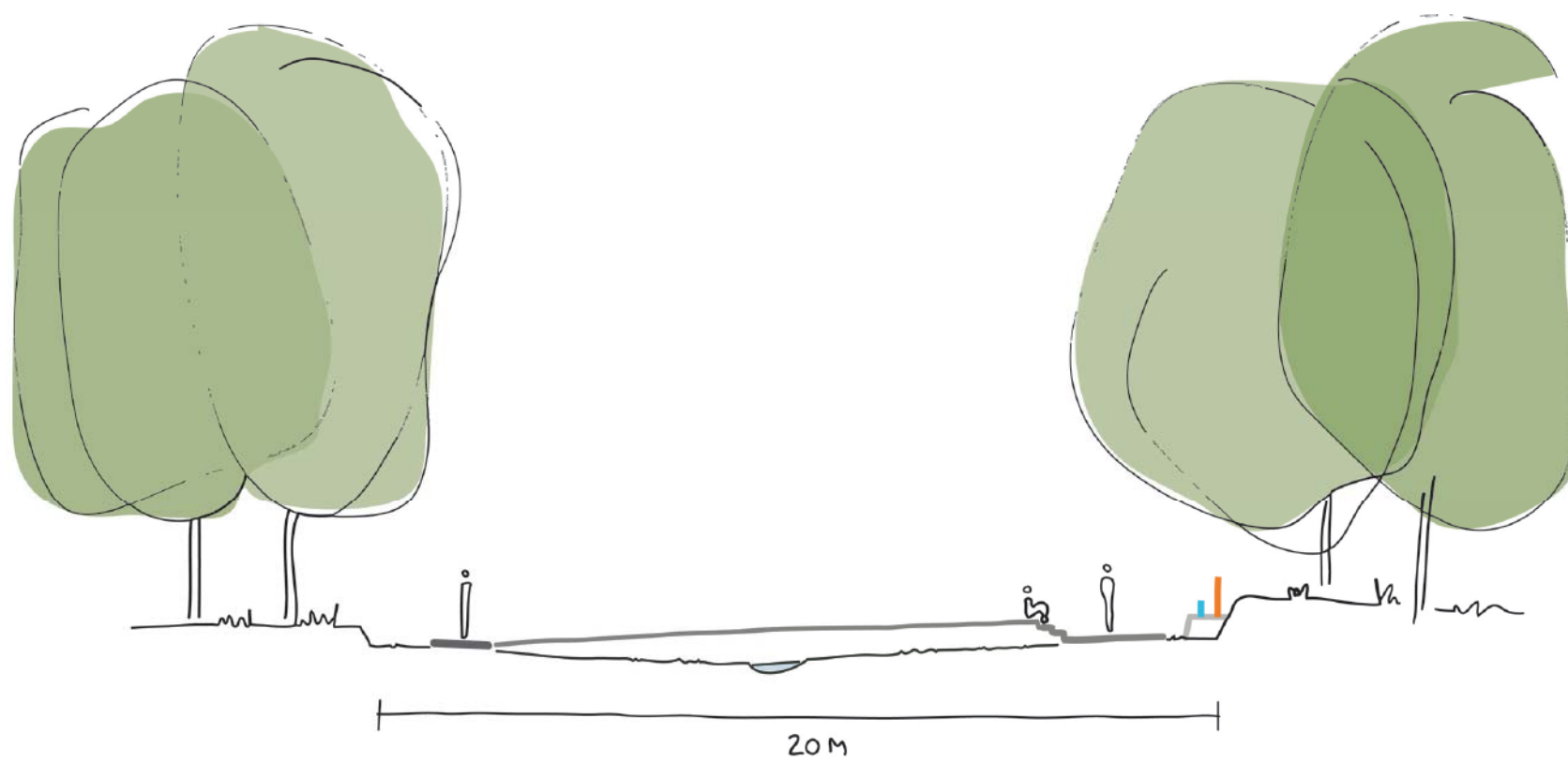
TIJD HOOP & LEVEN

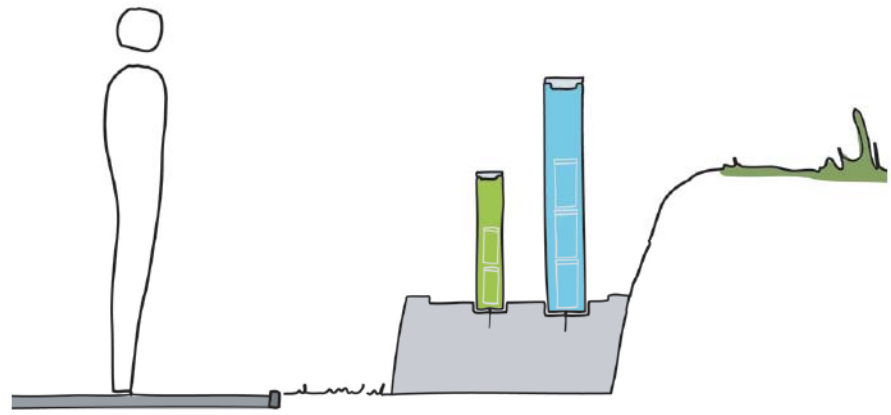
Bovenaanzicht: Hollebeek als licht groene loper door het parkbos

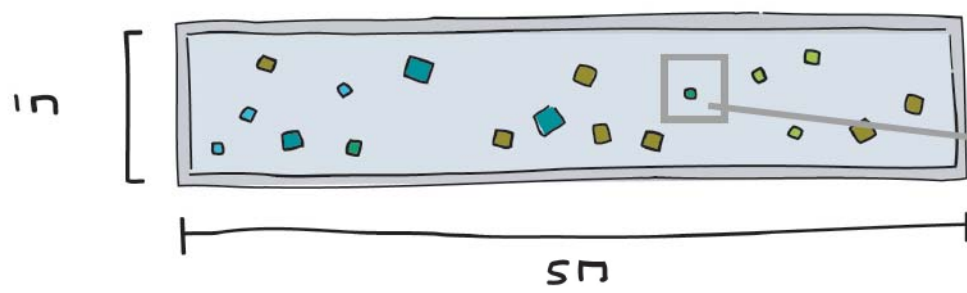
Bovenaanzicht: Opening in het bos met Columbarium langs de Hollebeek

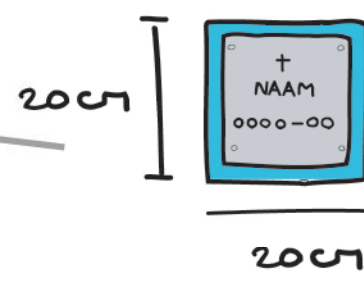
Doorsnede: Nieuwe profiel van de Hollebeek met verbreding van het beekdal. Links het doorgaande pad met toegang over het beekdal naar het columbarium.

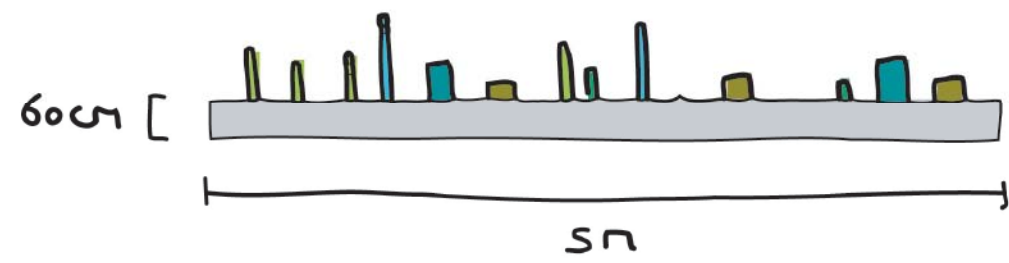
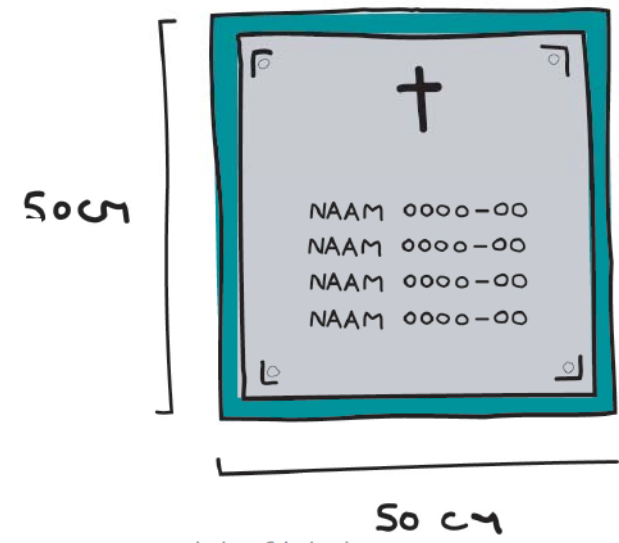
Zijaanzicht: Urnenbank met kolommen

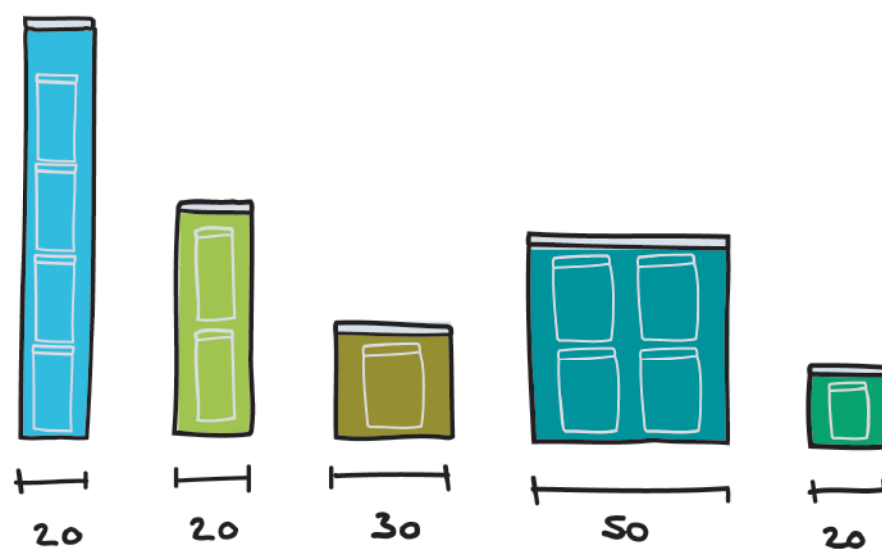
Bovenaanzicht: Urnenbank

Bovenaanzicht: Urnenkolom met persoonlijk afdekklaatje

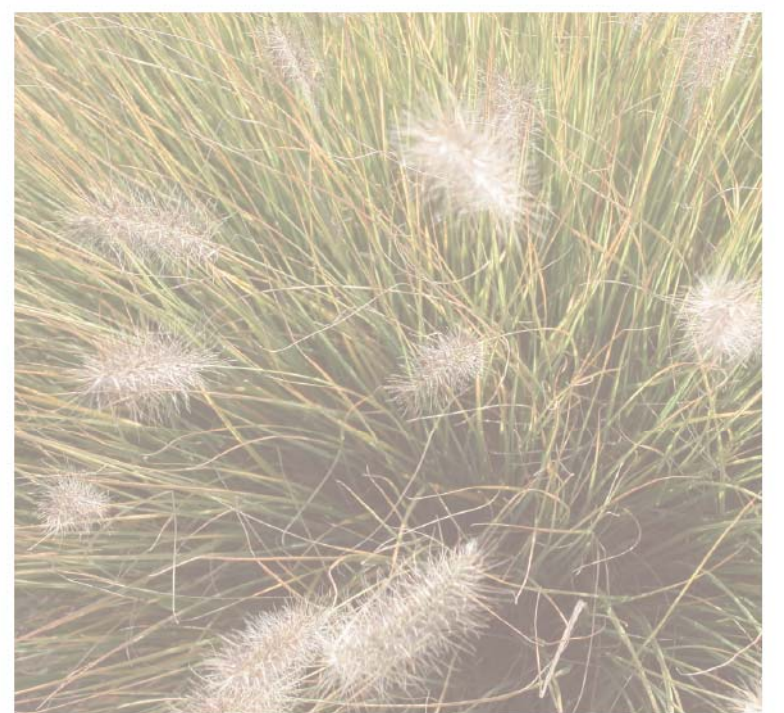
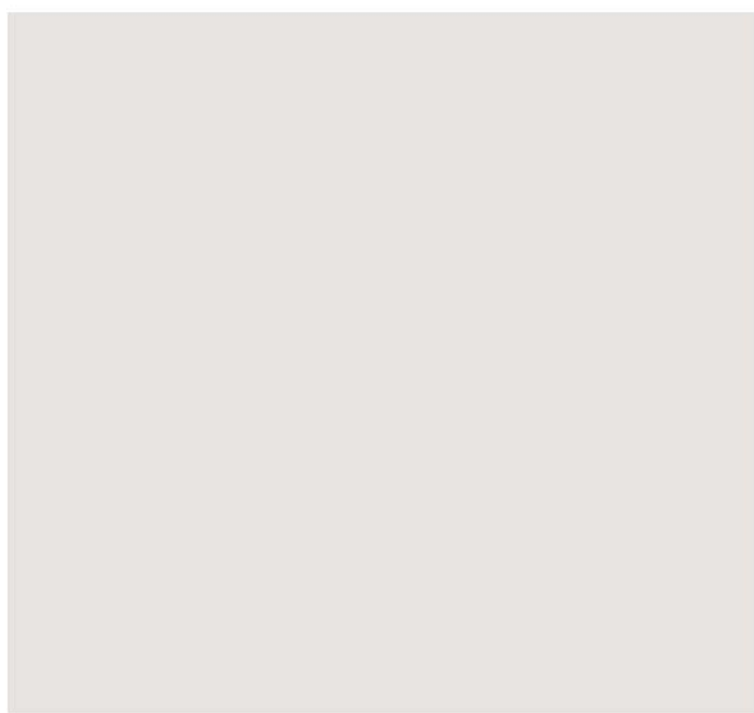
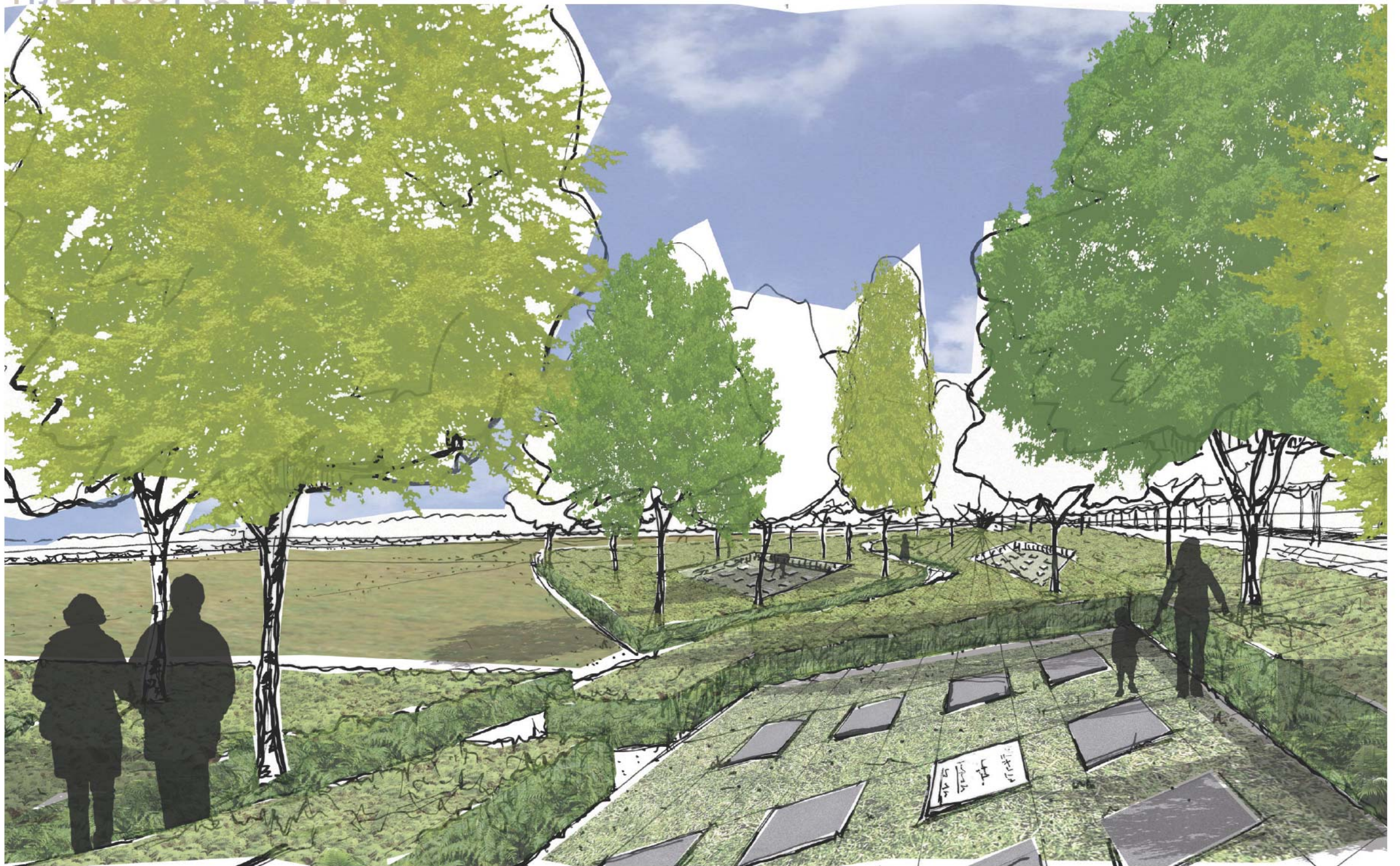

Zijaanzicht: Urnenbank

Zijaanzicht: Diversiteit van urnenkolommen

TIJD HOOP & LEVEN

5.2 Urnenveld

Velden van tijd en hoop

Het nieuwe urnenveld is ontstaan uit een denkproces over de strooivelden in relatie tot de huidige inrichting van het Schoonselhof. Momenteel is er een teveel afgesloten of onrustige horizon van het strooiveld. Het streven naar meer oneindigheid in de horizon van het veld geeft rust en ruimte om gedachten te laten gaan. Het proces vraagt daarnaast om intimiteit en beslotenheid op de plek van het verstrooien. Dit contrast is uitgewerkt in een nieuw groot strooiveld waarbij de plek van beslotenheid en intimiteit is vergroot en uitgewerkt tot een mantel met kleine urnenvelden. Persoonlijk, privé in een natuurlijke omgeving.

Aanvullend op het columbarium worden de velden 11, 12, 12A, 13, 13a en het nieuwe strooiveld (Ns) ingericht als strooi- annex urnenvelden. Hier kunnen in de loop der tijd 2500 urnen geplaatst worden.

De velden worden samen als één groot veld gezien, dat wordt omzoomd met een rand van water. Aan de rand van het veld zelf komt een mantel van lage, zachte beplanting met lage bomen. Daarmee wordt de harde overgang van de hoofdstructuur van lanen verzacht naar een groene, vriendelijke zone.

Deze zone geeft een besloten plek, waar rust en stilte heerst. Vanuit de rand is uitzicht over het weidse veld, dat als strooiveld dient. Door te spelen met hoogteverschillen wordt de blik op de hemel gericht, het oneindige.

In de zachte rand worden plekken aangewezen voor urnengraven. De graven liggen in kleine groepen bij elkaar. De urnen worden in verzonken, betonnen elementen geplaatst. Het deksel kan vrij worden aanpast tot een persoonlijke grafsteen.

Beplantingskeuze

De randen bestaan uit een laagblijvende beplanting van ijle, lichte planten, zoals siergrassen en varens. De lage bomen hebben een expressieve, brede kroonvorm en een witte bloei. Door te spelen met beplantingen en boomgrootte ontstaan diverse sferen die kan aansluiten bij de persoonlijke wensen van de overledene of nabestaanden. Soorten waar we aan denken zijn magnolia en verschillende soorten prunus.

Het strooiveld bestaat uit verschillende grasmengsels, waardoor kleurnuances in het groen ontstaan. Verschillen in maaibeheer en maaimoment zorgen ervoor dat de vlakken in sfeer licht verschillen.

Fasering, beheer, kosten

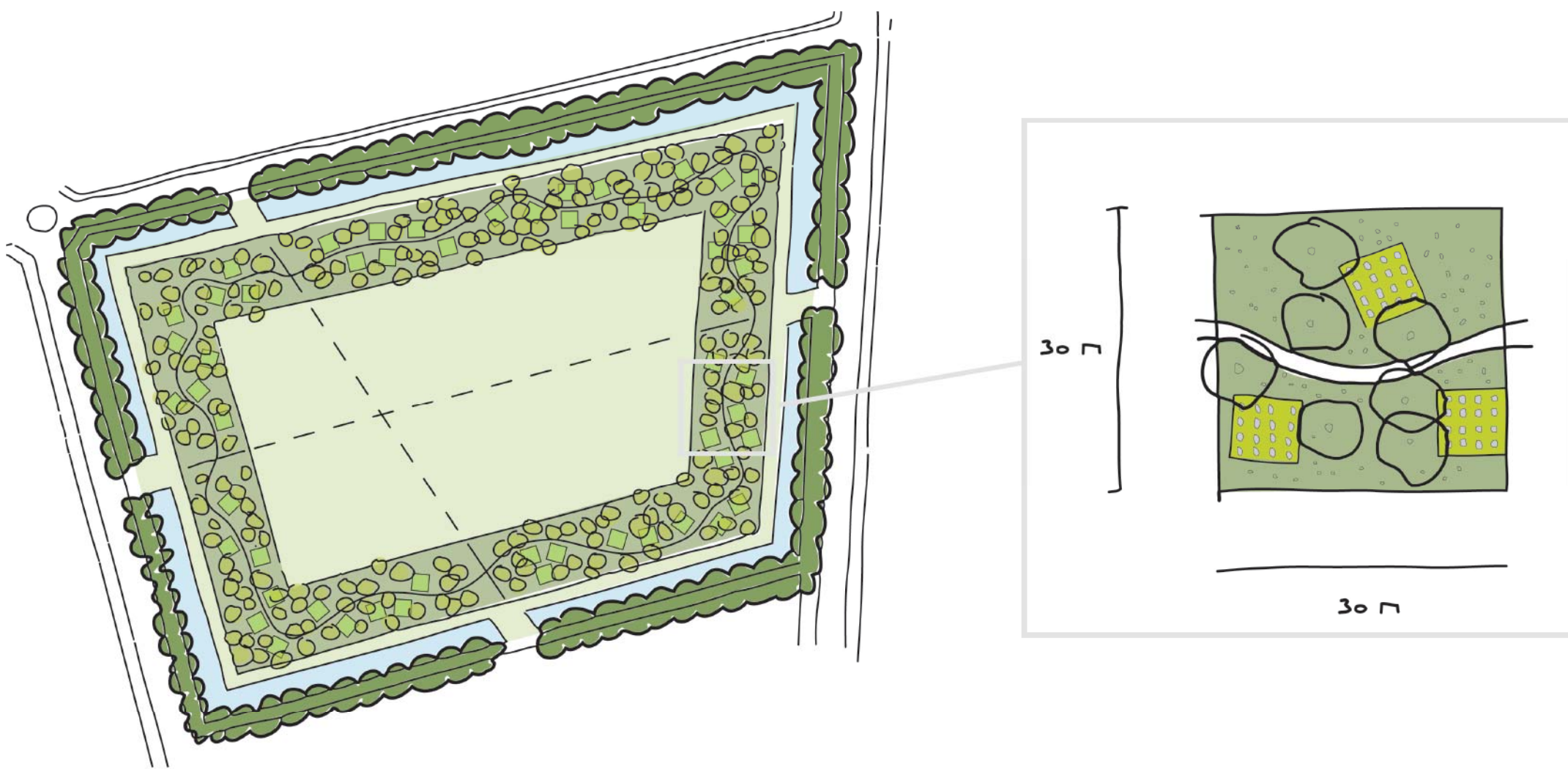
Hoewel we de zes velden als één groot veld zien, kan de aanleg gefaseerd gebeuren. Op dit moment zijn de velden 11, 12, 12a, 13 en 13a vrij. Deze kunnen getransformeerd worden naar nieuwe strooi- en urnenvelden. Op het moment

dat deze opgeleverd zijn worden deze in gebruik genomen en stopt het gebruik van het nieuwe strooiveld Ns. Op het moment dat de grafrechten op strooiveld Ns verlopen zijn, wordt deze als laatste heringericht.

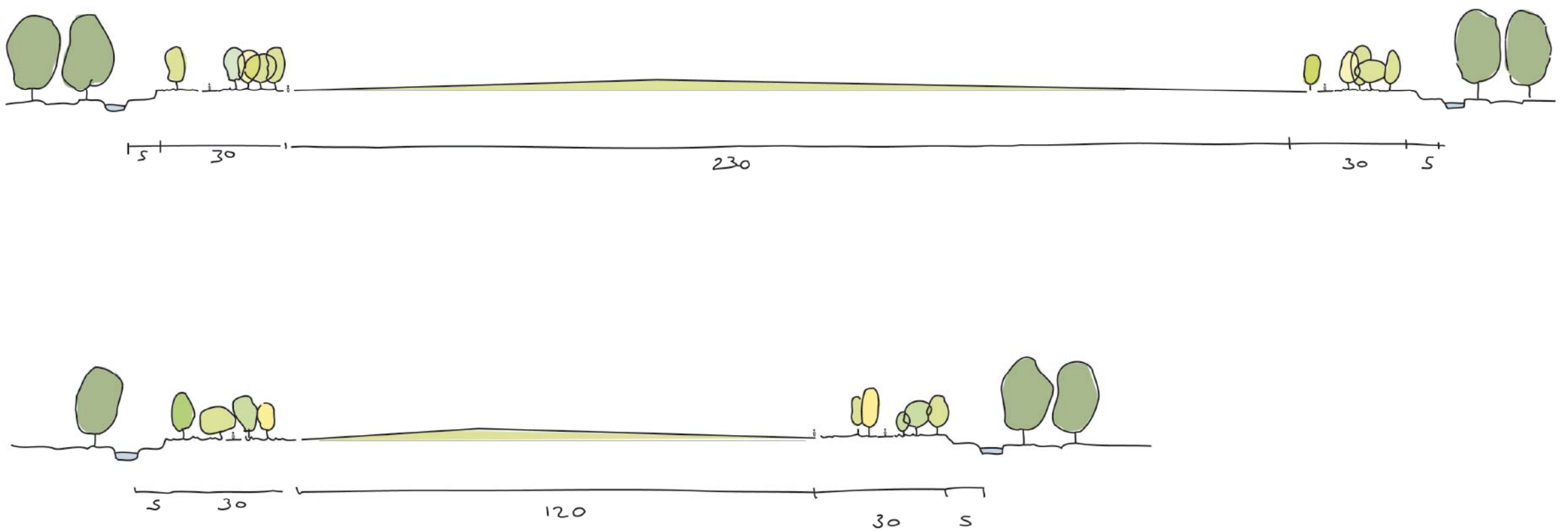
Met de nieuwe randen kan met een lagere beheerintensiteit worden volstaan. Hoeveel dit precies is, is mede afhankelijk van de definitieve plantenkeuze. De huidige praktijk van kort gemaaide gazons op de strooivelden wordt verlaten. De nieuwe strooivelden worden 'grazige' weiden, met lage, natuurlijke wuivende grassen. Een goede keuze in grasmengsel maakt het mogelijk de onderintensiteit flink te verlagen, zonder dat het beeld onverzorgd en rommelig wordt.

Afbeeldingen : Impressie Urnenveld Strooiveld

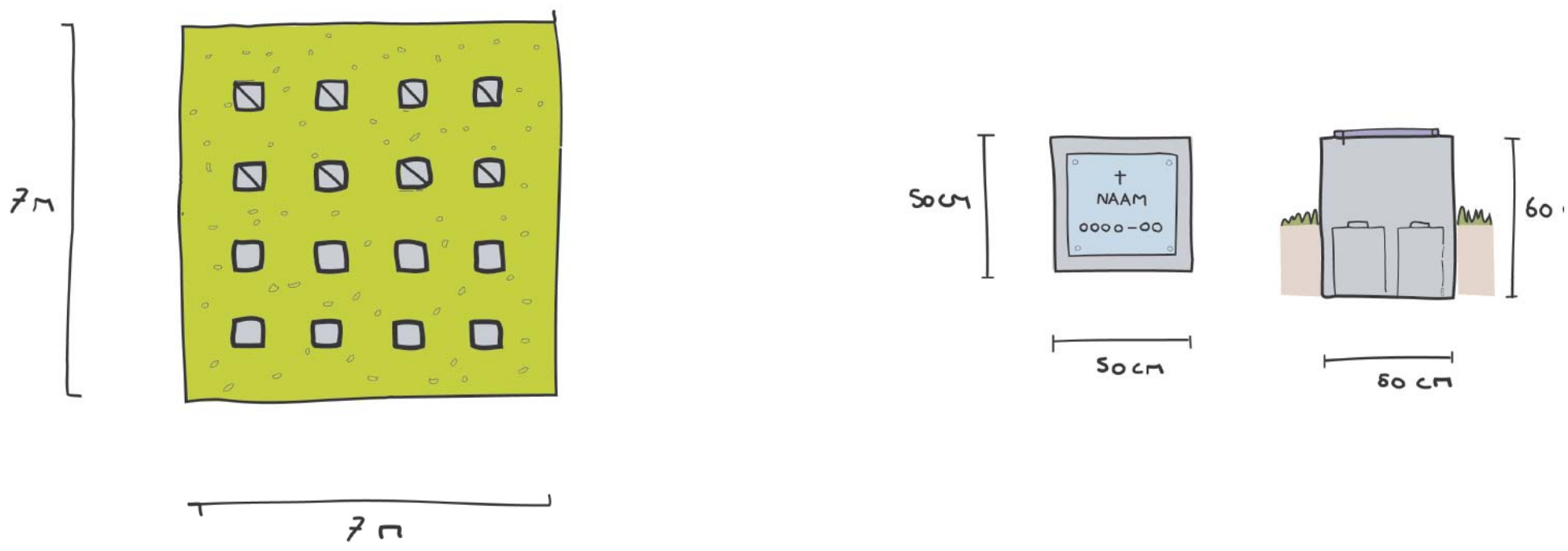
TIJD HOOP & LEVEN

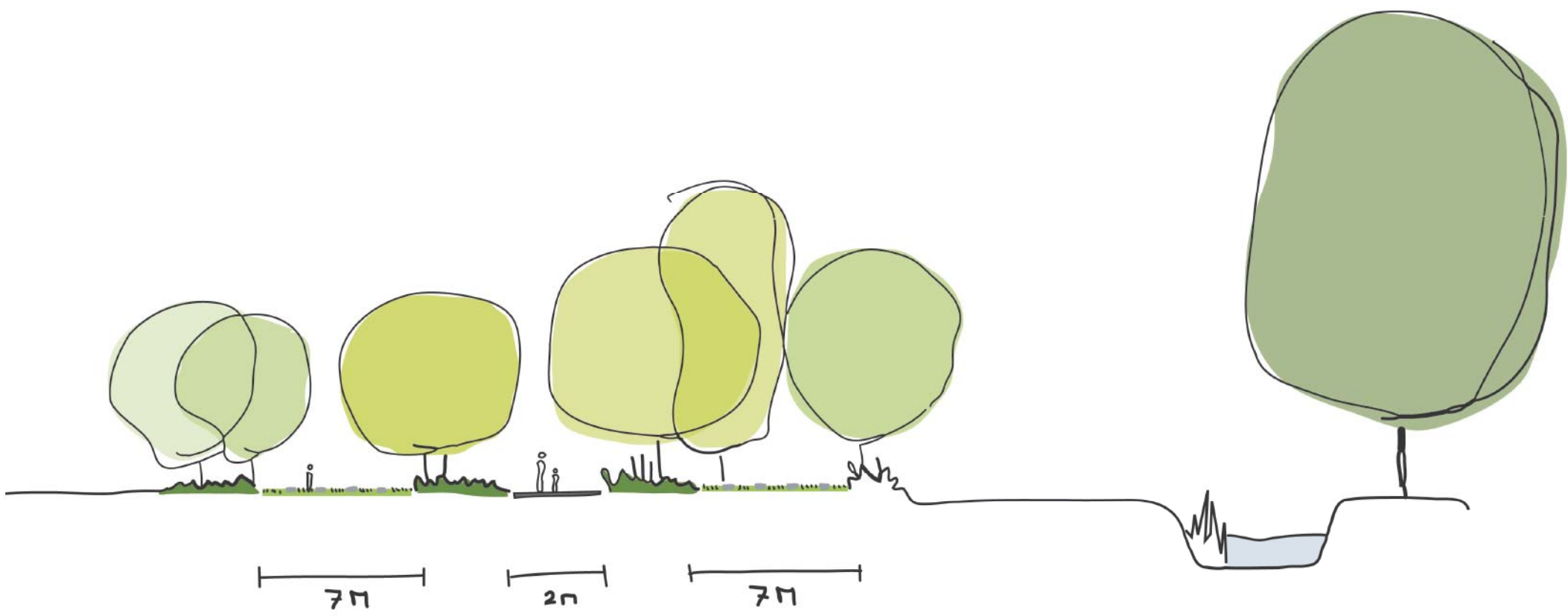
Bovenaanzicht: Strooiweide met groene mantel waarin urnenvelden liggen. Rechts: een uitwerking van de mantel (30 x 30 m) met daarin 72 urn begraafplekken

Doorsnede: Profiel strooiweide met groene mantel van bomen en onderbeplanting

Bovenaanzicht: Urnenveld met 16 enkele plekken voor 2 urnen, gemiddeld 24 plekken per veld. Rechts: persoonlijk afdekplaatje

Doorsnede: Profiel groene mantel met daarin een looproute een aan weerszijden urnenvelden

Tijd Hoop & Leven

